Latvijas demogrāfiskie rādītāji. Mātes un bērna veselības rādītāji. Perinatālā mirstība.

Profesore Dace Rezeberga

2024.gada 31.maijā

Dzemdību skaits Latvijā

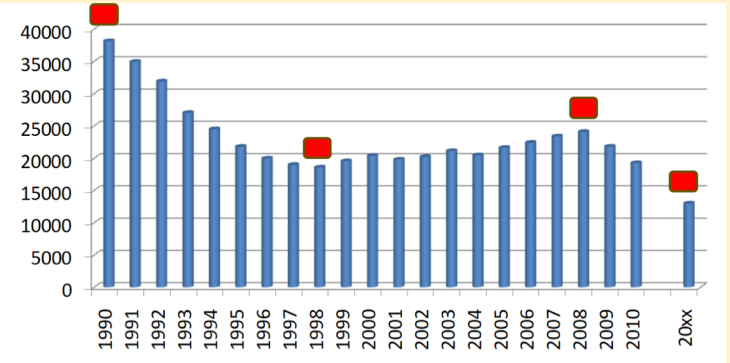

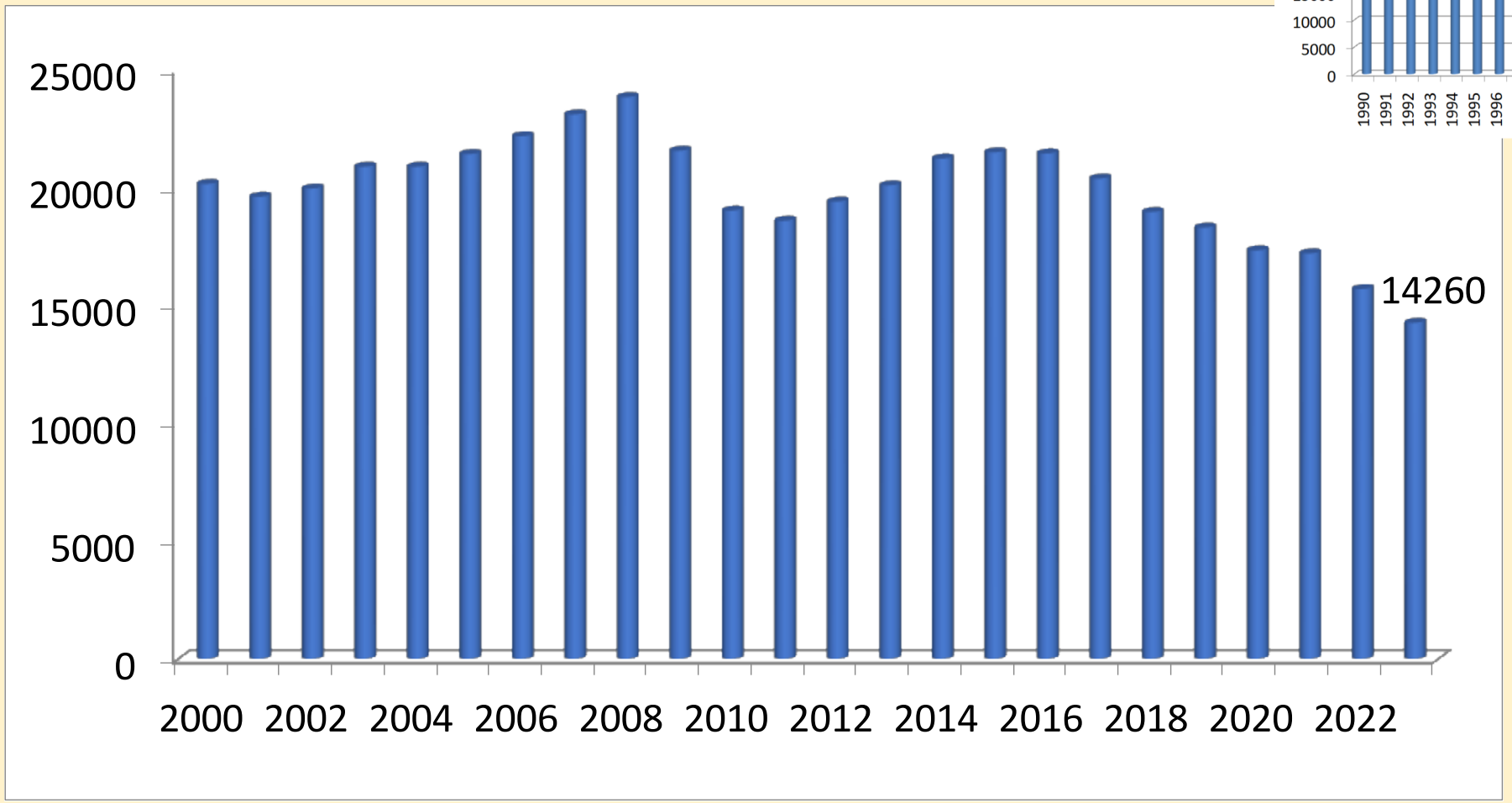

2023.gadā -1432 vai – 9,1%

Iedzīvotāju vecuma struktūra

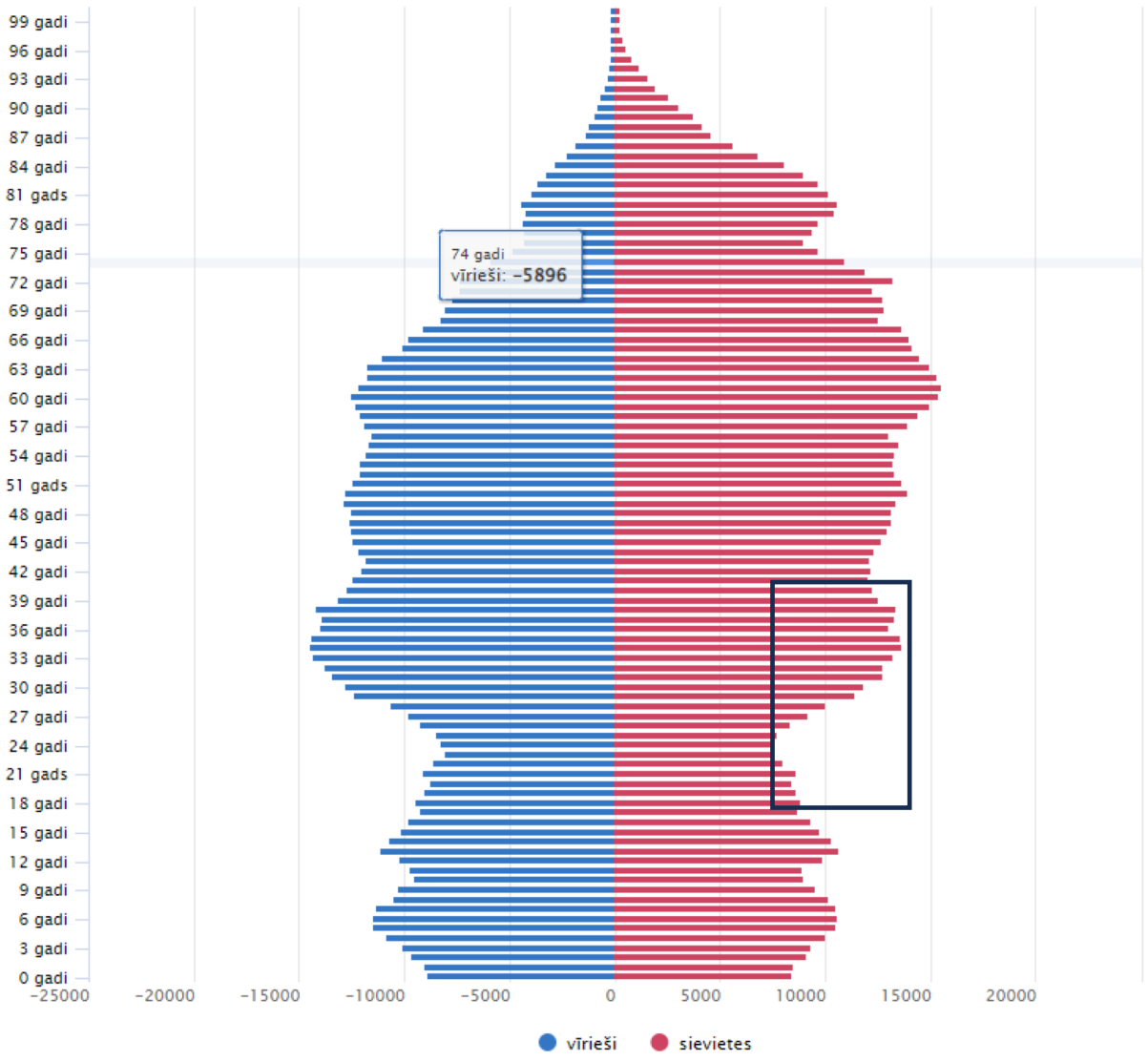

2022

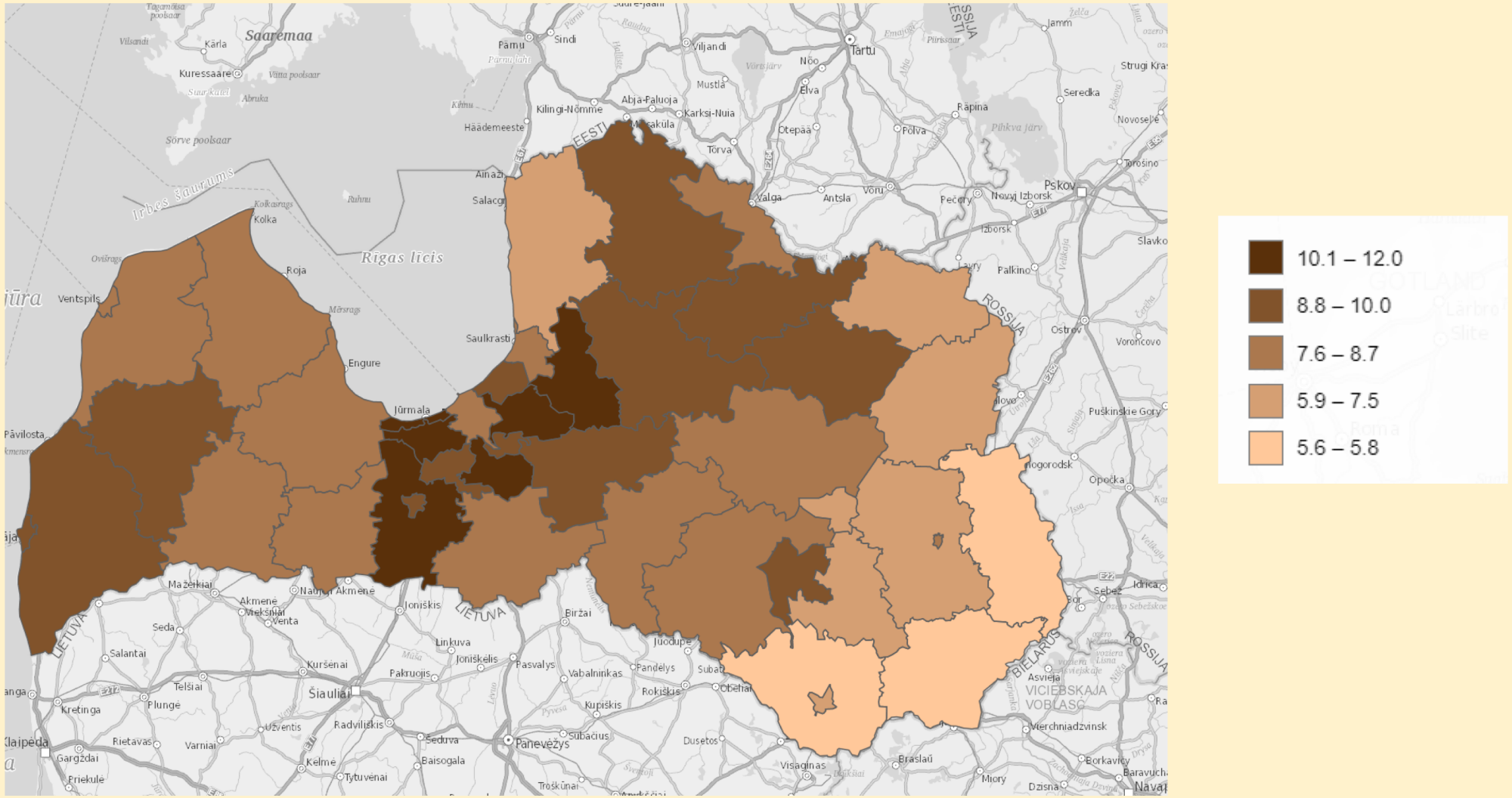

Dzimstības vispārējais koeficients

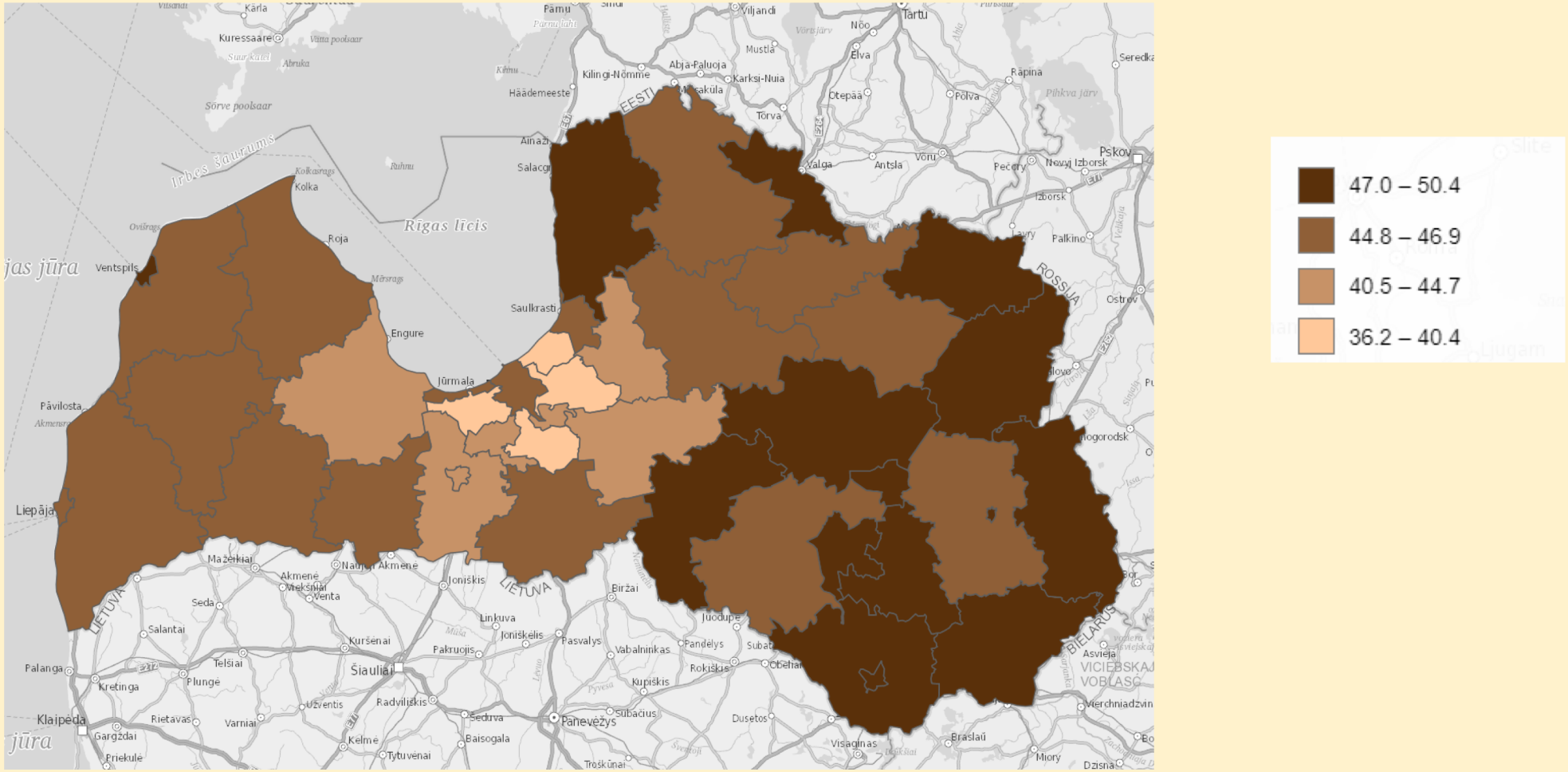
47.0 – 50.4
44.8 – 46.9
40.5 – 44.7
36.2 – 40.4
Rīgas līcis
Irbes šaurums
Ventspils
Liepāja
Kolka
Roja
Engure
Saulkrasti
Jūrmala
Pāvilosta
Kuressaare
Sõrve poolsaar
Tartu
Pskov
Šiauliai
Klaipėda
Panevėžys
Palanga
Telšiai
Kretinga
Plungė
Mažeikiai
Akmenė
Joniškis
Biržai
Pasvalys
Radviliškis
Kelmė
Tytuvėnai
Šeduva
Baisogala
Varniai
Rietavas
Gargždai
Priekulė
Seda
Salantai
Kuršėnai
Pakruojis
Linkuva
Joniškėlis
Vabalninkas
Pandėlys
Rokiškis
Kupiškis
Subačius
Dusetos
Visaginas
Braslaŭ
Miory
Dzisna
Asviejas
Verchniadzvin
Ignalina
Palkino
Pečory
Izborsk
Ostrov
Võru
Valga
Antsla
Otepää
Tõrva
Põlva
Räpina
Mustla
Elva
Nõo
Viljandi
Pärnu
Kilingi-Nõmme
Häädemeeste
Abja-Paluoja
Karksi-Nuia
Mõniste
Ainaži
Salacgrīva
Kolkasrags
Mērsrags
Ovišrags
Ruhnu
Kihnu
Abruka
Saarnaki
Vilsandi
Kärla
Vätta poolsaar
Suur-Kuivastu
Pihkva järv
Võrtsjärv
Peipsi järv
Seredka
Novyj Izborsk
Palkino
Ostrov
Nogorodsk
Ilove
Lavry
Izborsk
Jūrmala
Saulkrasti
Engure
Roja
Kolka
Ventspils
Pāvilosta
Liepāja
Klaipėda
Palanga
Šiauliai
Panevėžys
Joniškis
Biržai
Juodupė
Subačius
Kupiškis
Rokiškis
Pandėlys
Vabalninkas
Pasvalys
Linkuva
Joniškėlis
Pakruojis
Kuršėnai
Šiauliai
Telšiai
Plungė
Kretinga
Mažeikiai
Akmenė
Naujoji Akmenė
Seda
Salantai
Rietavas
Varniai
Gargždai
Priekulė
Užventis
Radviliškis
Šeduva
Baisogala
Kelmė
Tytuvėnai
Troškūnai
Dusetos
Visaginas
Braslaŭ
Miory
Dzisna
Asviejas
Verchniadzvin
Ignalina
Palkino
Pečory
Izborsk
Ostrov
Nogorodsk
Ilove
Lavry
Võru
Valga
Antsla
Otepää
Tõrva
Põlva
Räpina
Mustla
Elva
Nõo
Viljandi
Pärnu
Kilingi-Nõmme
Häädemeeste
Abja-Paluoja
Karksi-Nuia
Mõniste
Ainaži
Salacgrīva
Kolkasrags
Mērsrags
Ovišrags
Ruhnu
Kihnu
Abruka
Saarnaki
Vilsandi
Kärla
Vätta poolsaar
Suur-Kuivastu
Kuressaare
Sõrve poolsaar
Pihkva järv
Võrtsjärv
Peipsi järv
Seredka
Pskov
Tartu

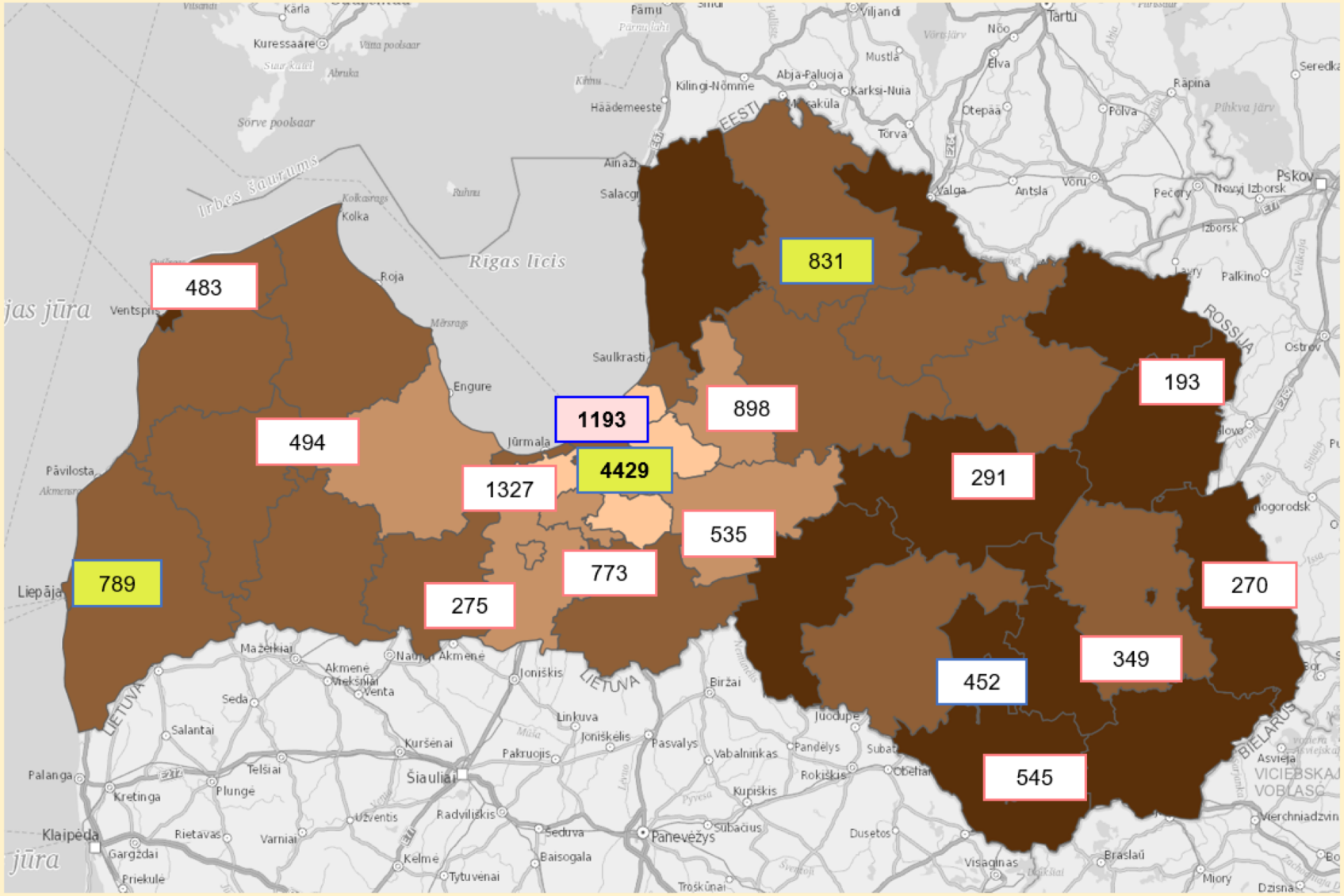

Iedzīvotāju vidējais vecums sievietes 2022.g

Dzemdību skaits dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

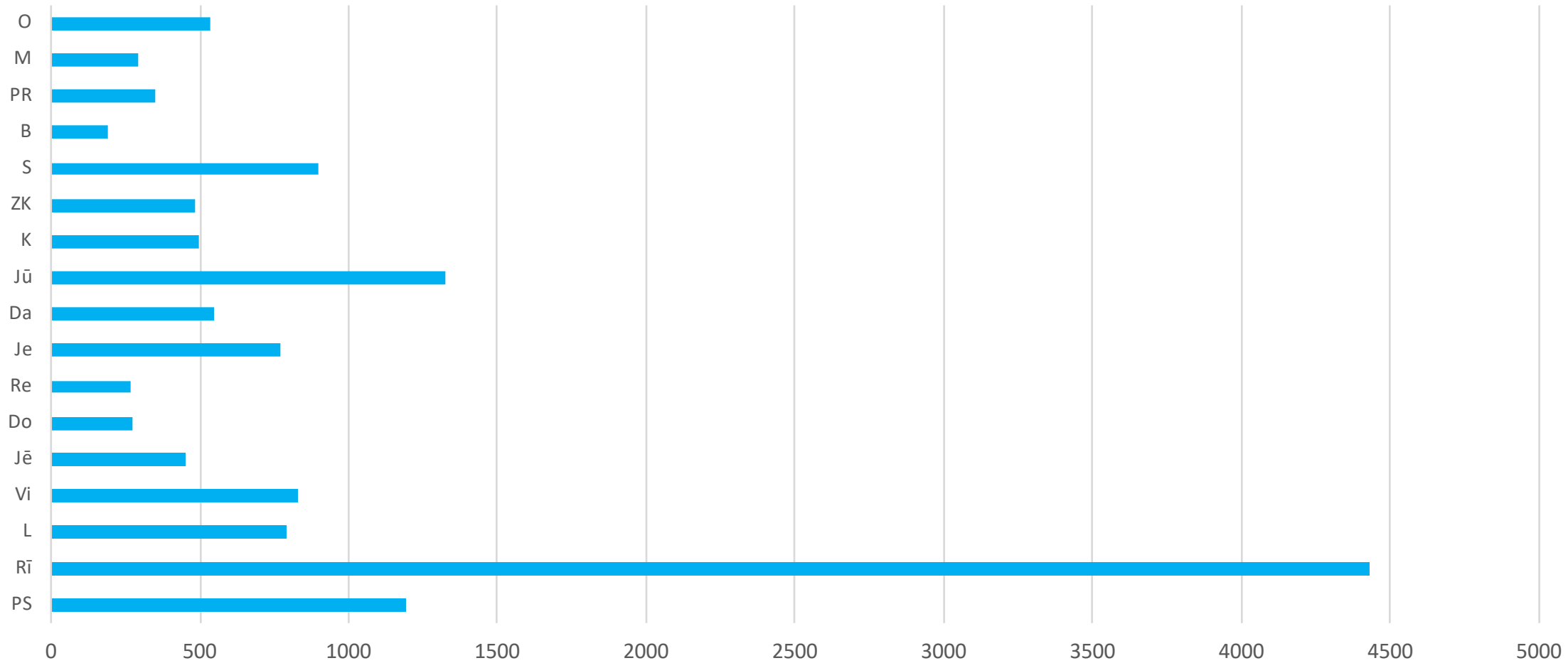

Pirmdzemdētājas (%) dzemdību nodaļās

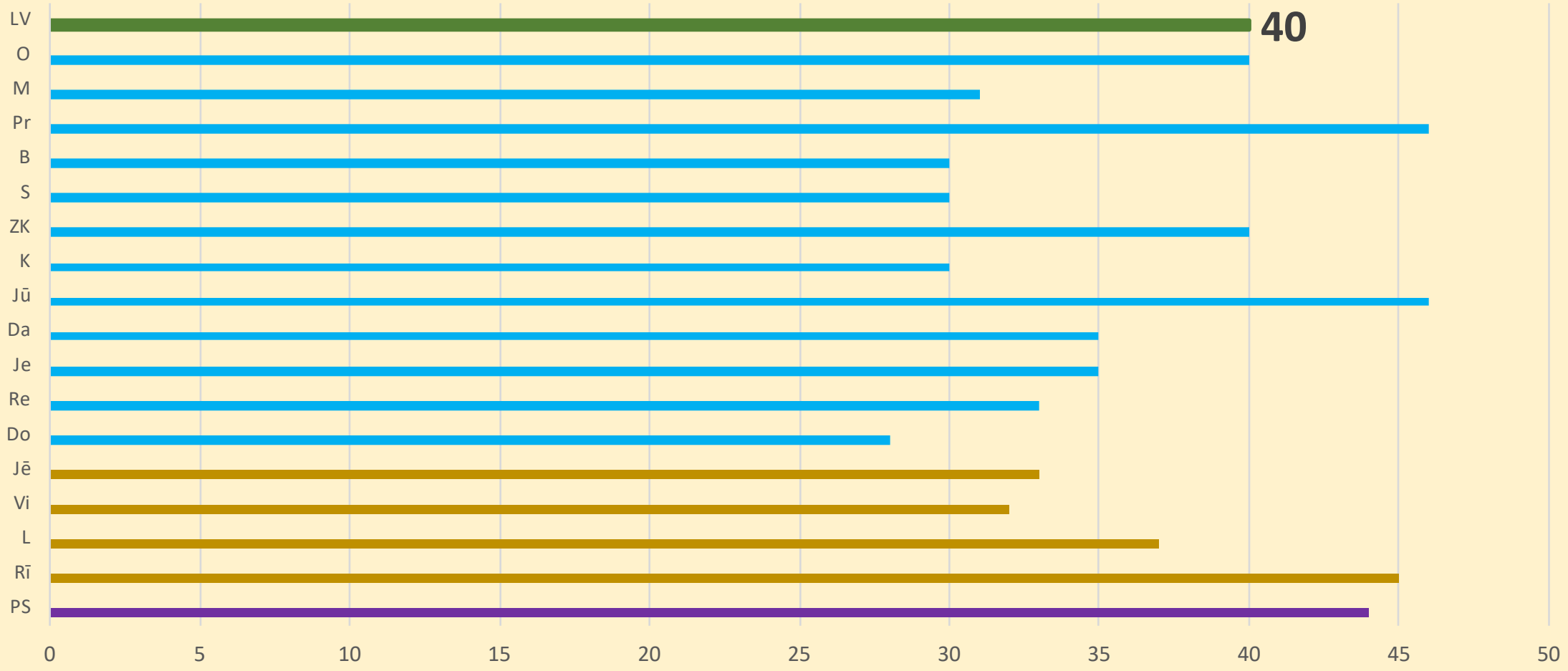

Mātes mirstība Latvijā (uz 100 000 dzīvi dzimušajiem)

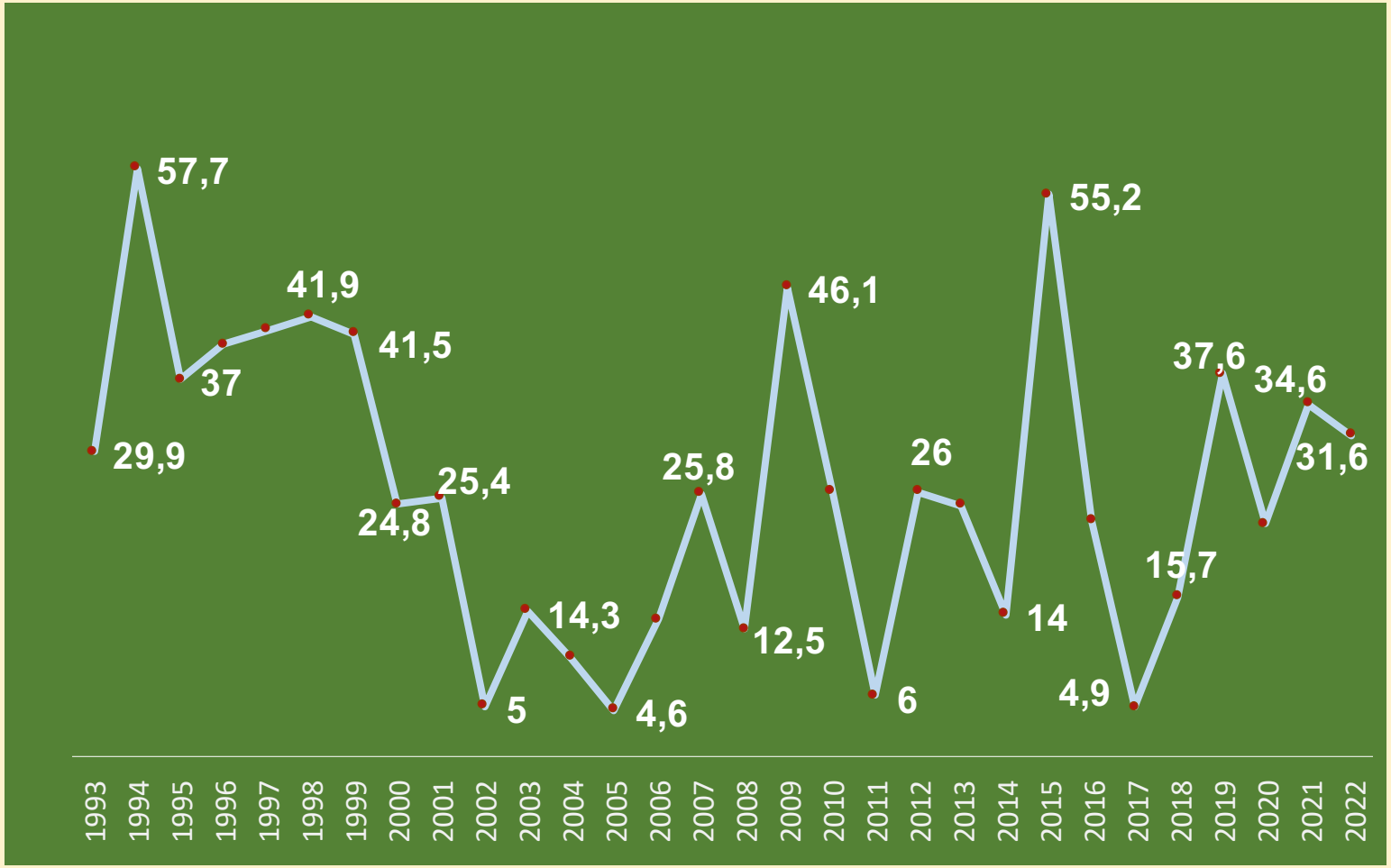

Mātes mirstības rādītājs (gadījumu skaits uz 100 000 dzīvi dzimušiem) PVO Eiropas reģionā, Baltijas valstīs, Čehijā, Somijā un Zviedrijā

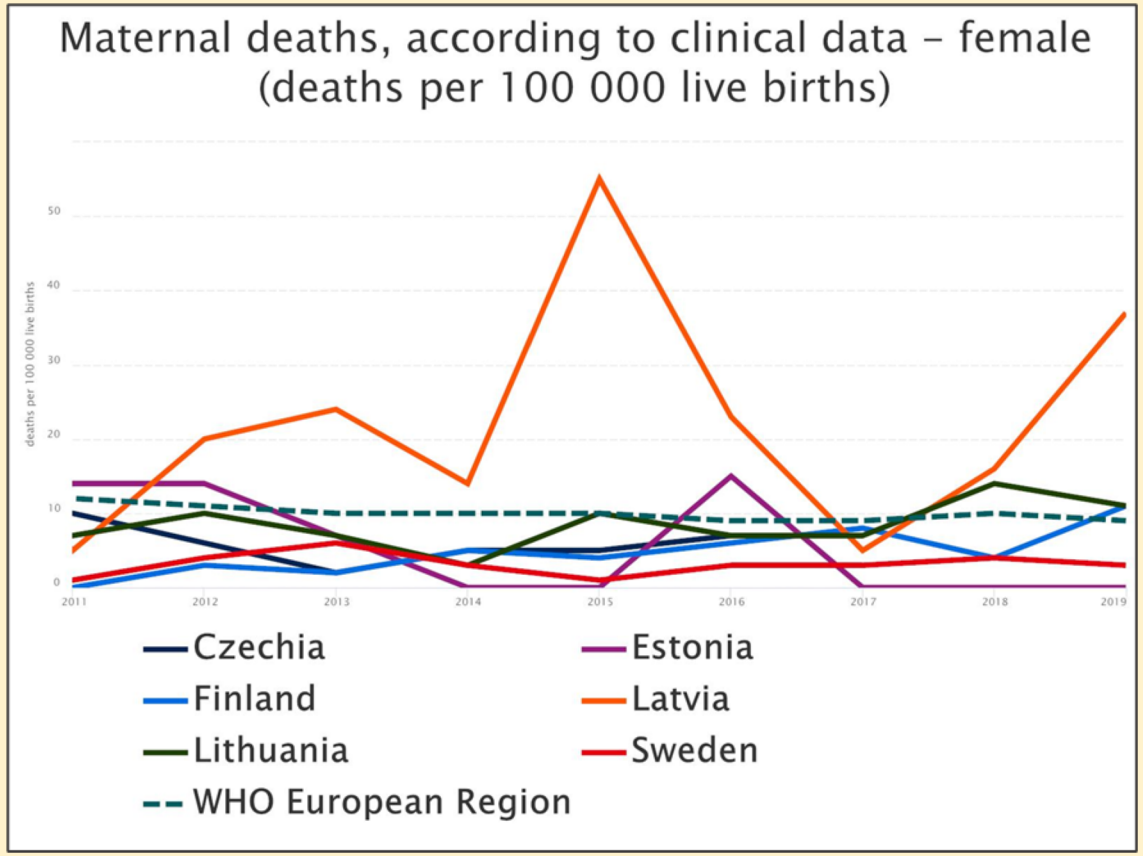

Kumulatīvi MM 2018. – 2022. gados 27,16

Mātes mirstības iemesli 2019. – 2023. (n=25)

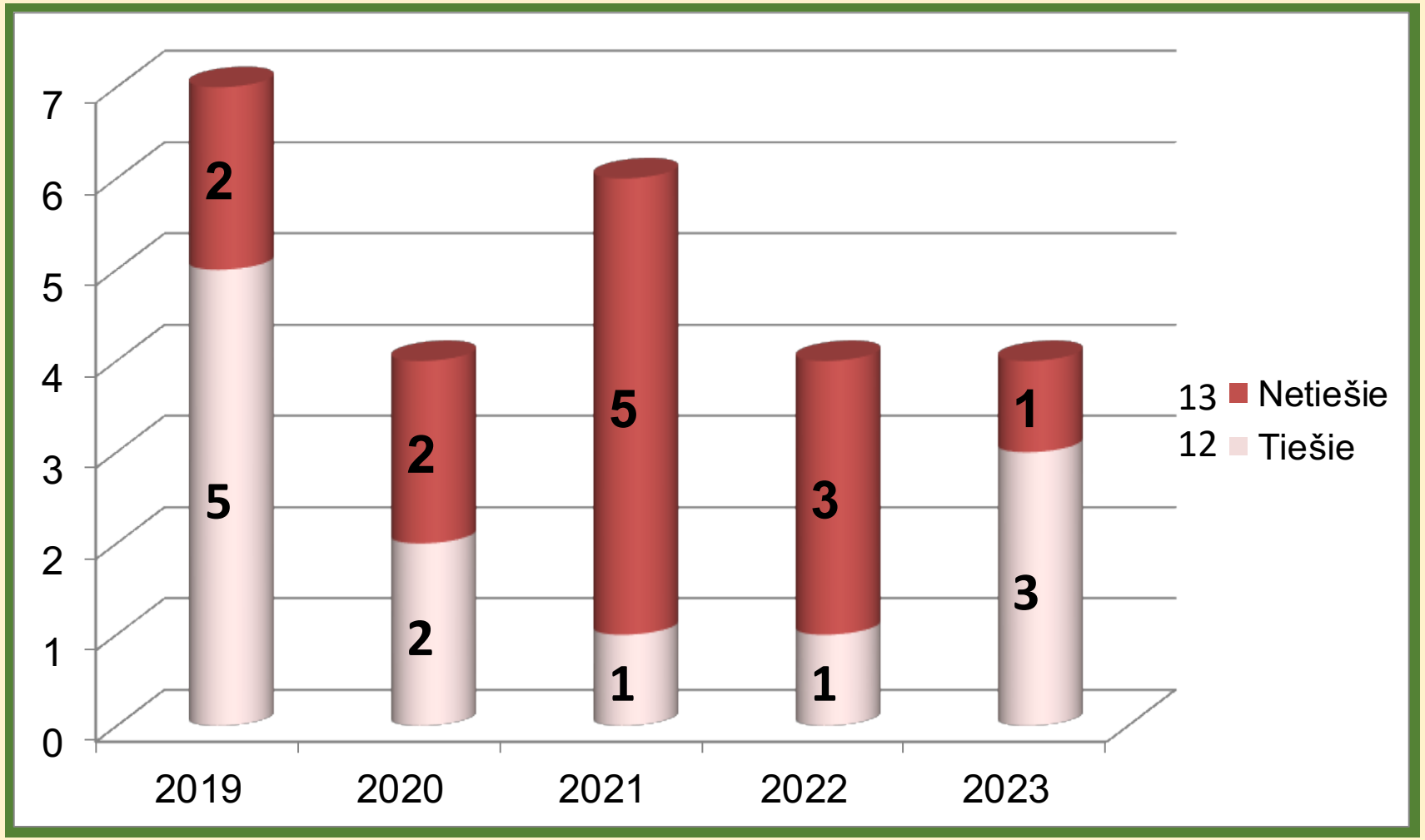

2023.gadā

- Asiņošana dzemdībās – stacionārā
- Asiņošana pēc dzemdībām – stacionārā
- Liesas artērijas plīsums – mājās
- Placentas priekšlaicīga atslāņošanās – mājās

Mātes mirstības iemesli 2016. – 2022.gadā (N32)

Covid+gripa – 7
Onkoloģiskas saslimšanas – 4
Aneirismas plīsums – 3
Išēmisks insults -1
Kardiāla saslimšanas – 2
Cits – 2

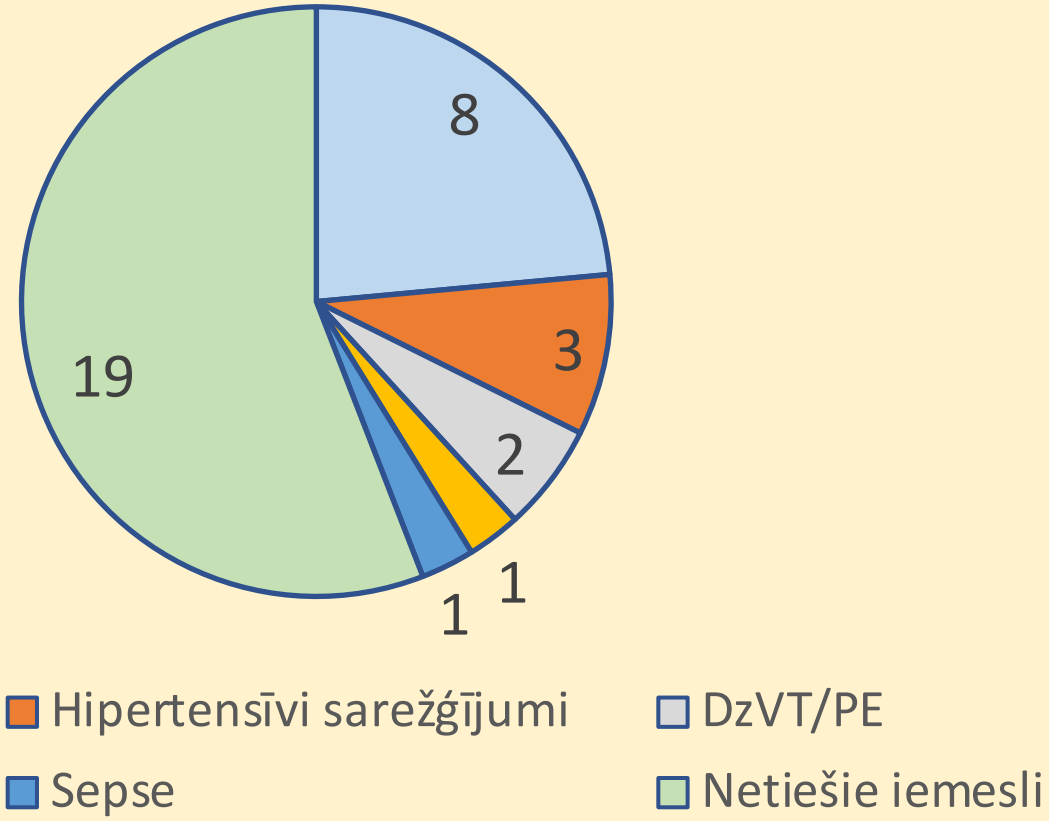

BJOG An International Journal of Obstetrics and Gynaecology
Royal College of Obstetricians & Gynaecologists

Commentary | Free Access

Obstetric transition: the pathway towards ending preventable maternal deaths

JP Souza, Ö Tunçalp, JP Vogel, M Bohren, M Widmer, OT Oladapo, L Say, AM Gülmezoglu, M Temmerman

First published: 18 March 2014 | https://doi.org/10.1111/1471-0528.12735 | Citations: 132

Atkarībā no MM rādītāja, valstis iedala 5 stadijās
IV stadijā (MMR <50 uz 100 000 dzīvi dzimušajiem) mātes mirstība ir mērena vai zema un situāciju raksturojoši parametri ir sekojoši:

1. Ir zema dzimstība un arvien lielāku nozīmi iegūst netiešie mātes mirstības cēloņi, īpaši neinfekcijas slimības
2. Lai samazinātu mātes mirstību, ļoti svarīgi ir risināt aprūpes kvalitātes problēmas un nodrošināt savlaicīgu pakalpojumu saņemšanu
3. Pārmērīga medikalizācija spēlē arvien pieaugošāku lomu, kas apdraud kvalitāti un iespējas uzlabotus veselības rezultātus

Viss aprakstītais tieši attiecas uz situāciju Latvijā!

Mātes mirstības konfidenciālās analīze Latvijā

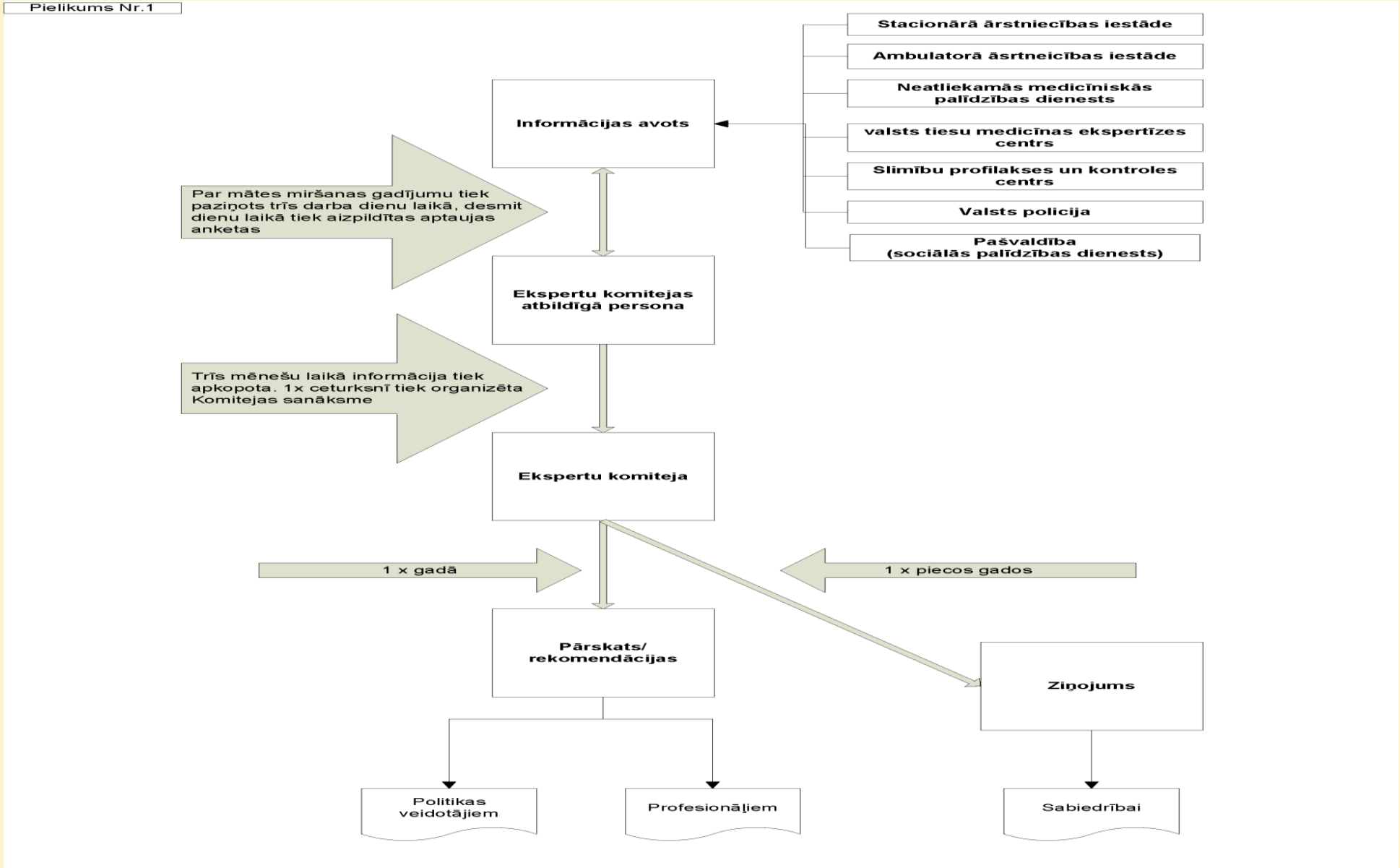

Kvalitātes rādītājs:
Ķeizargriezienu proporcija Latvijā %

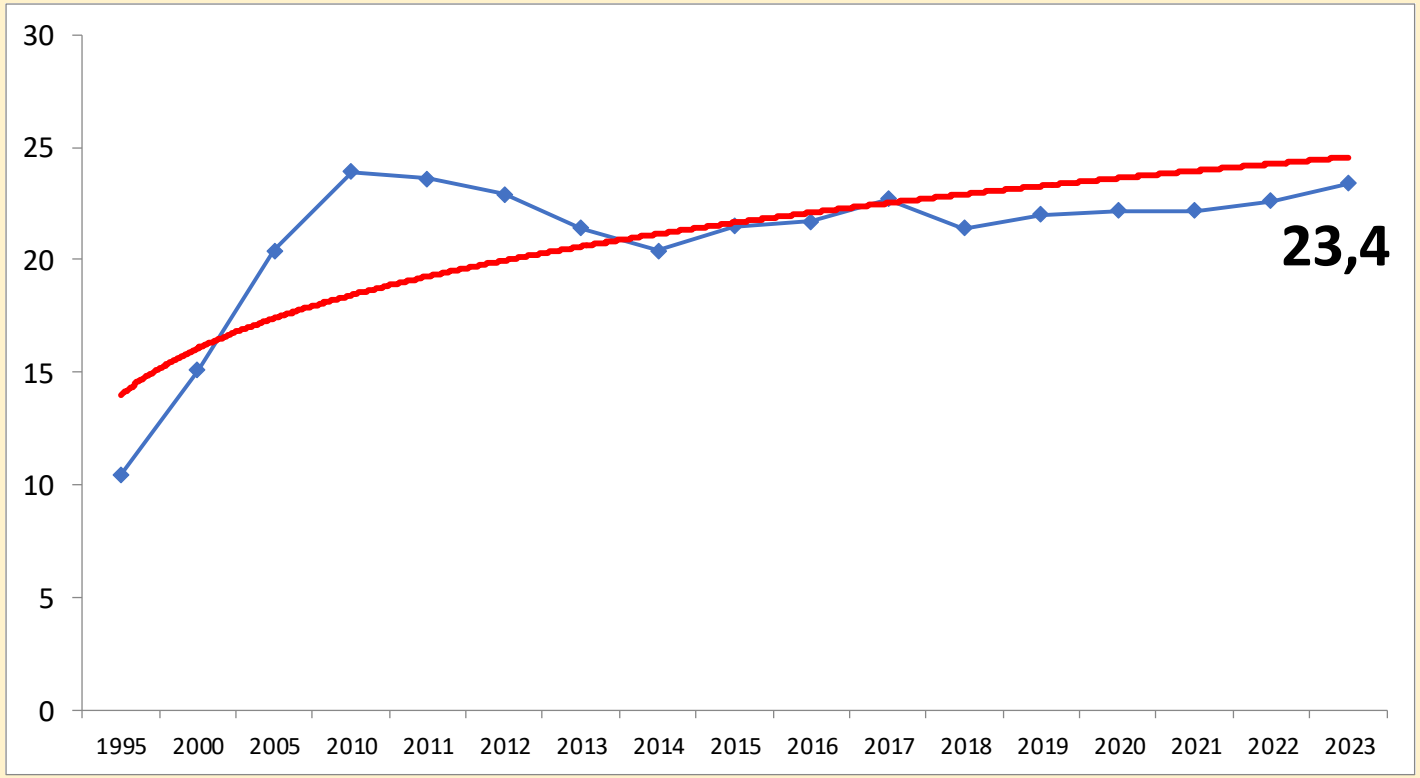

Ķeizargriezienu skaits (%) Baltijas reģiona valstīs

2023.gadā ķeizargriezienu skaits LV iestādēs svārstās no 15,6% līdz 40,9%

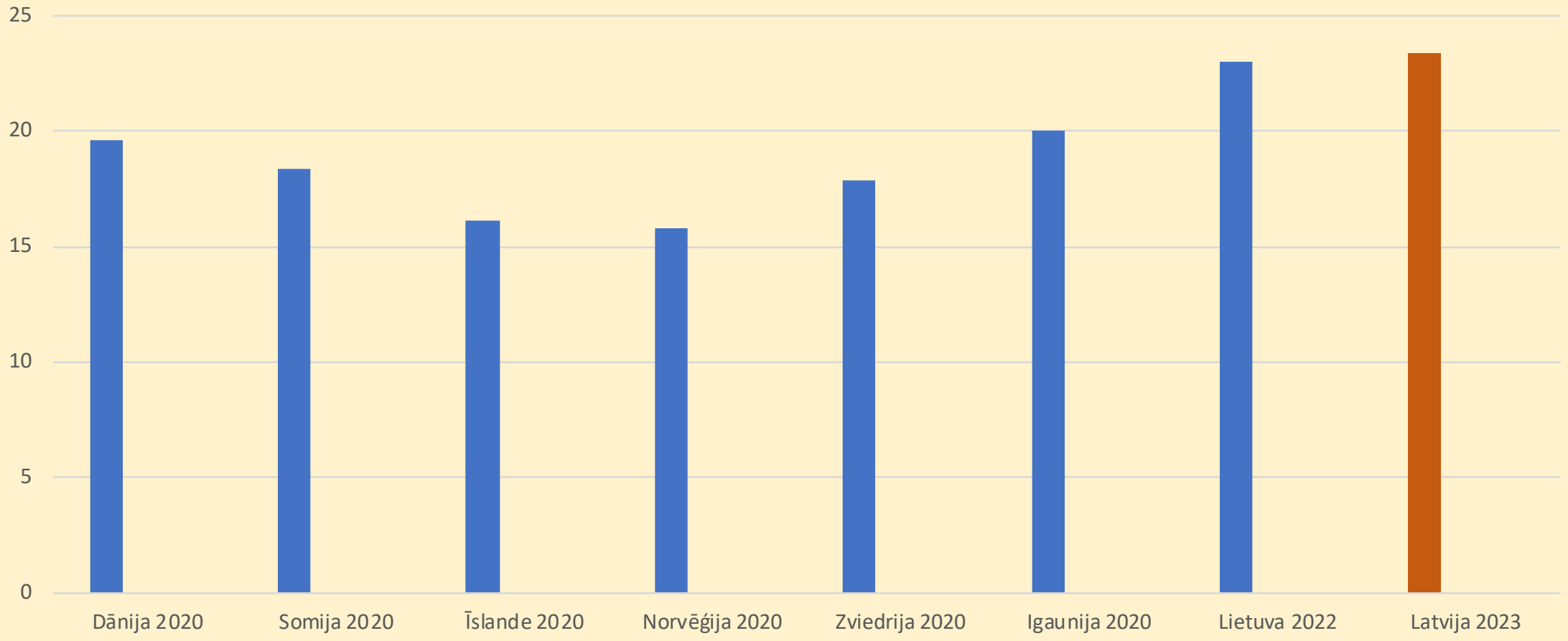

Robsona grupu ietekme uz Ķeizargriezienu kopējo skaitu (%) 2021. un 2023.gadā

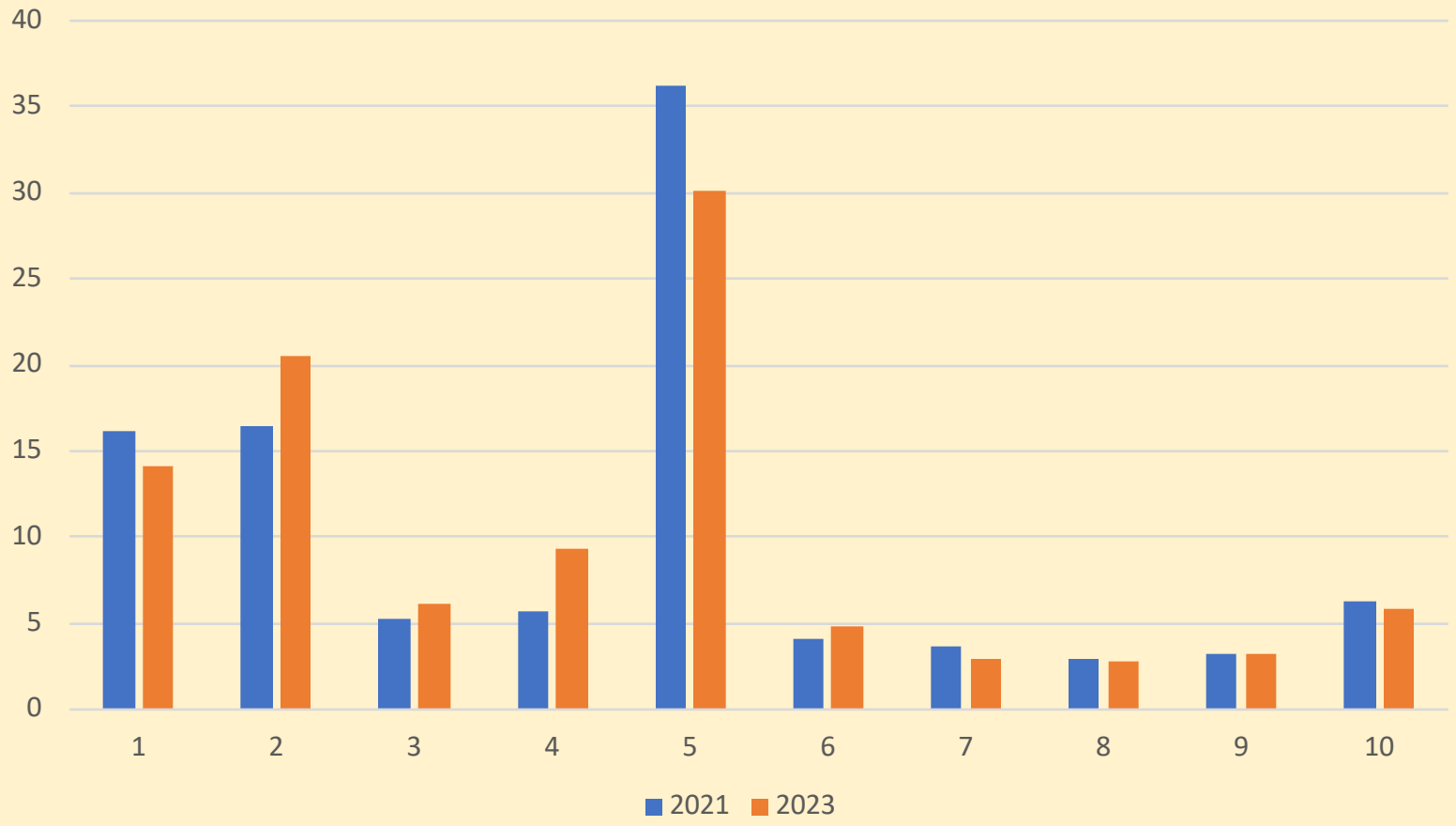

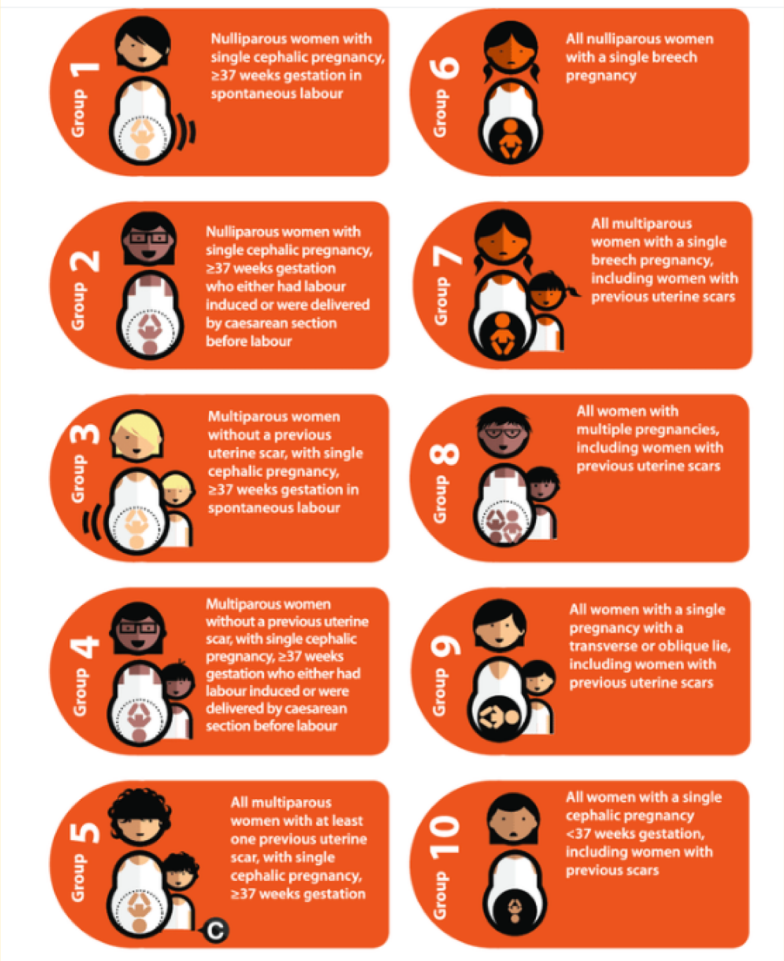

Ķeizargriezienu skaits (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā - PVO rekomendētais zema riska dzemdību nodaļās 15%

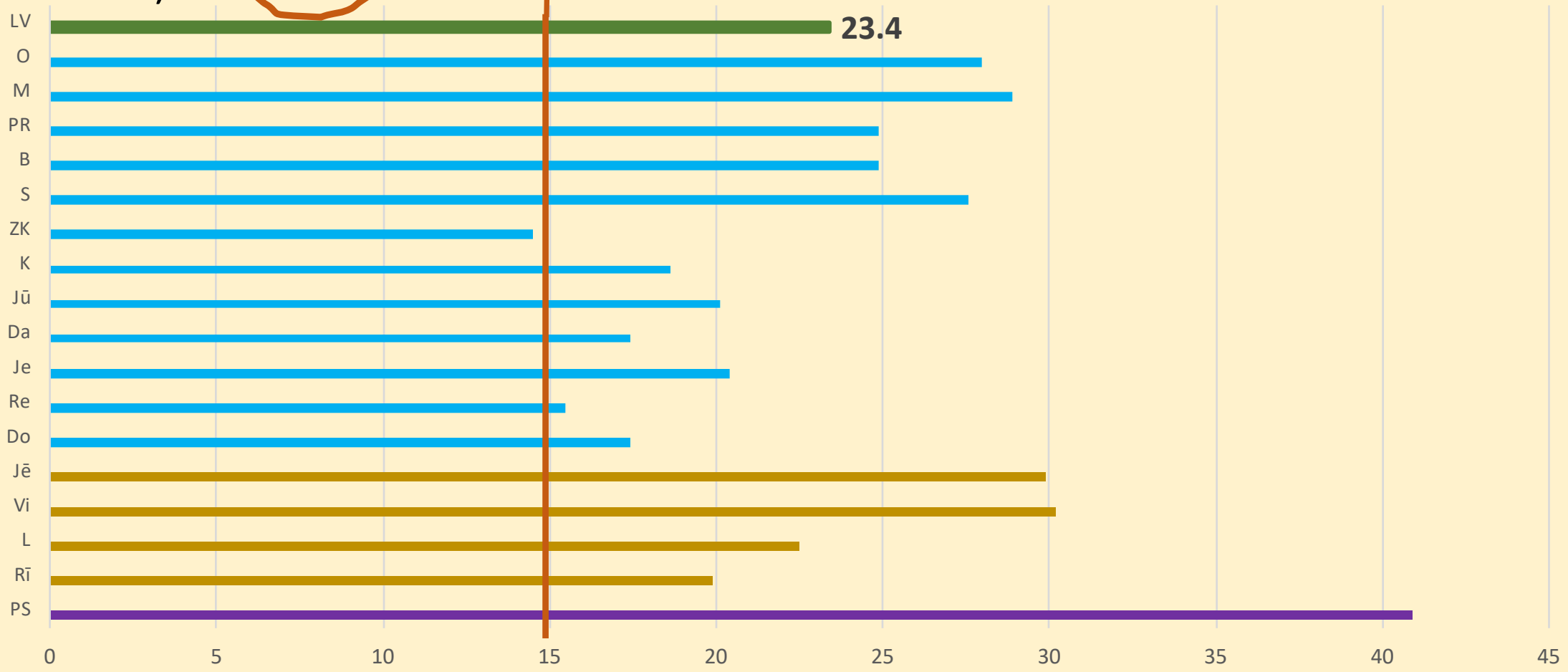

Ķeizargriezienu skaits Robsona 1.grupā (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

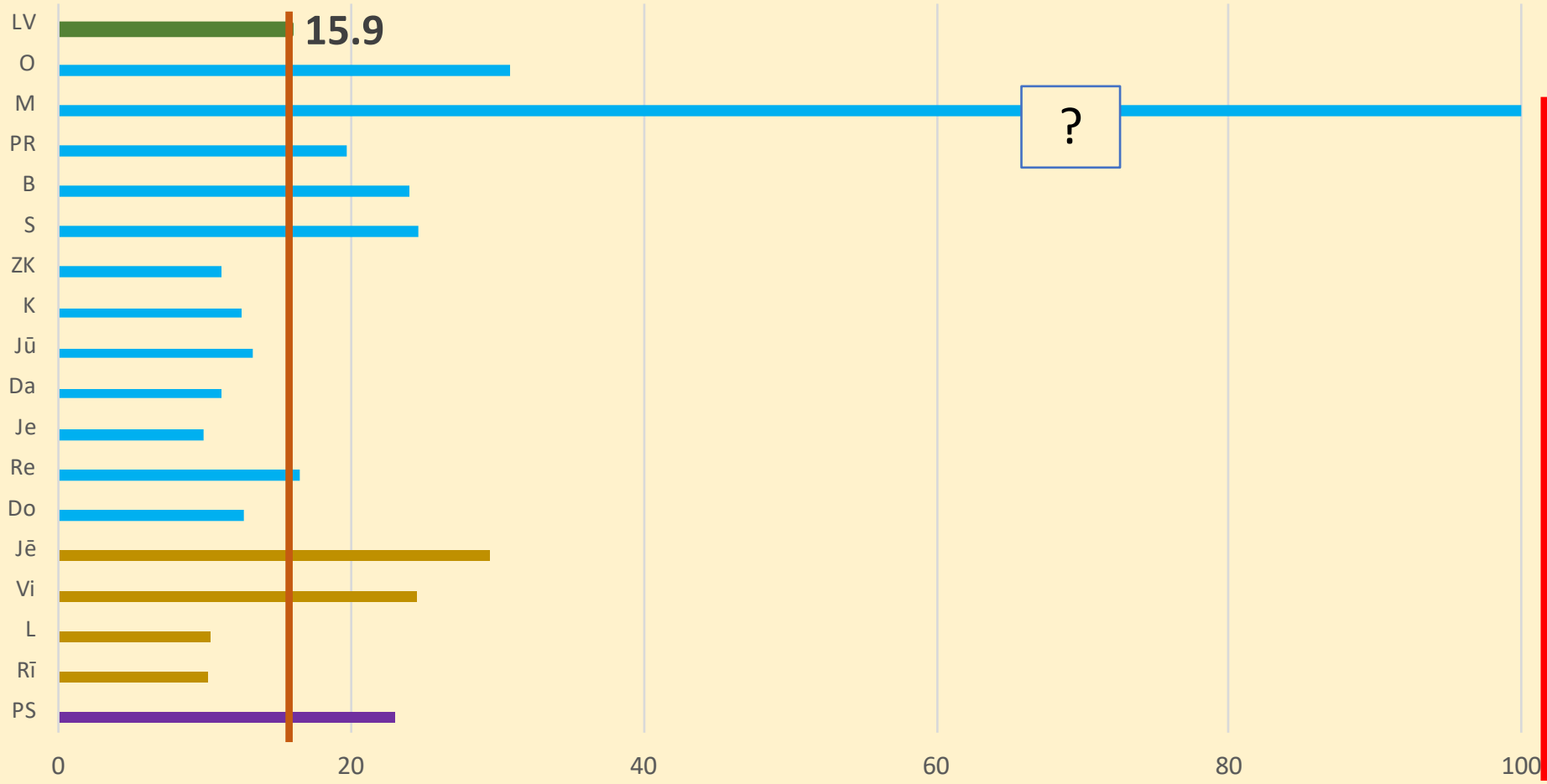

Ķeizargriezienu skaits Robsona 2.grupā (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

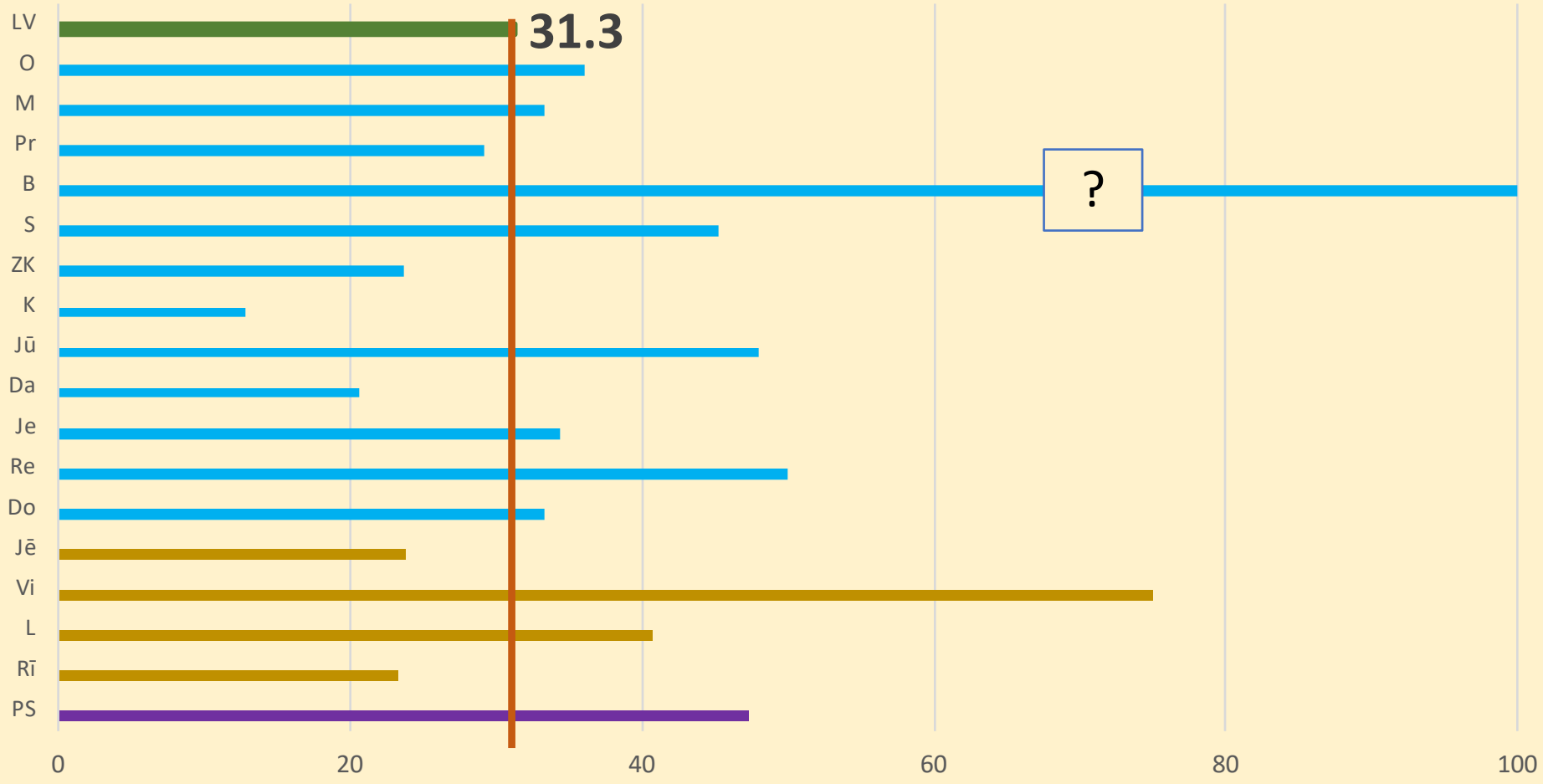

Ķeizargriezienu skaits Robsona 5.grupā (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

Epiziotomiju skaits (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā - PVO rekomendētais 10%

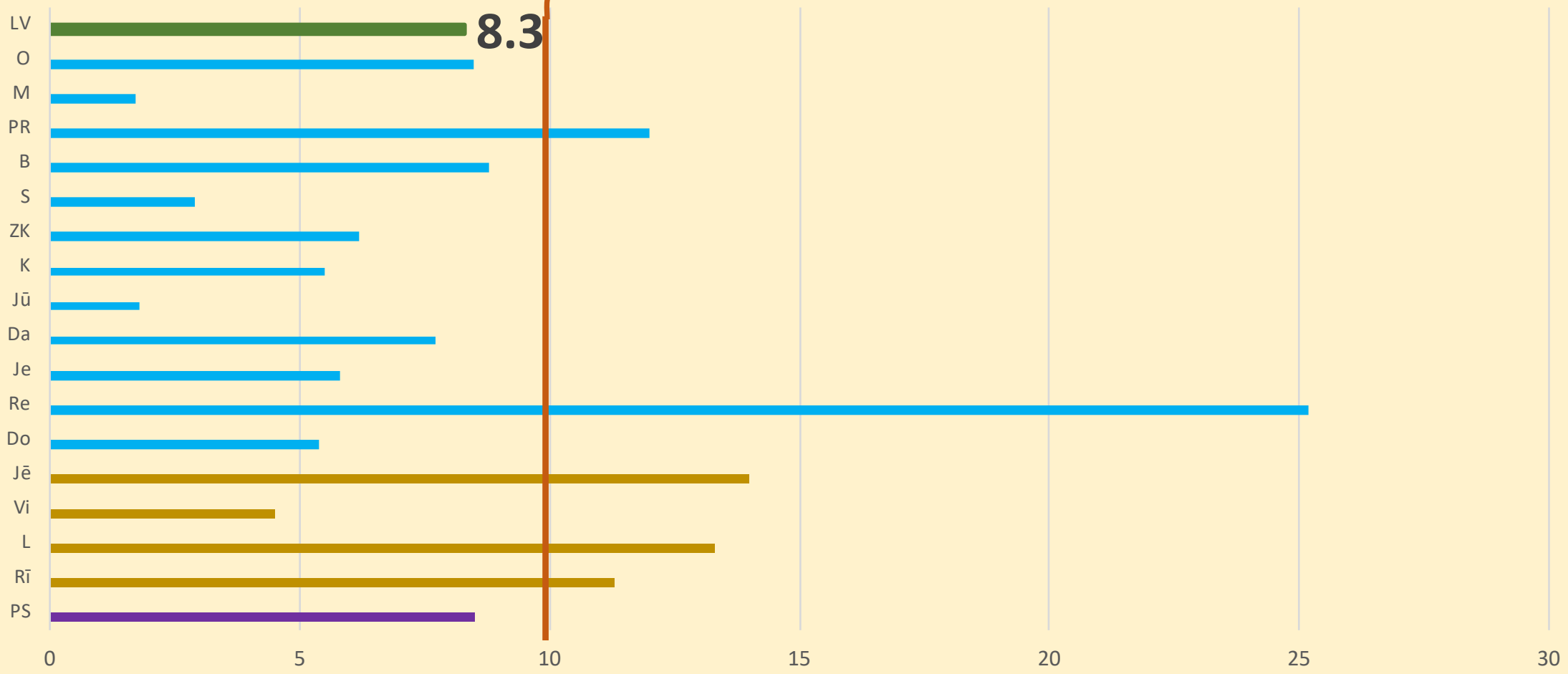

Starpenes III/IV pakāpes plīsumu skaits dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

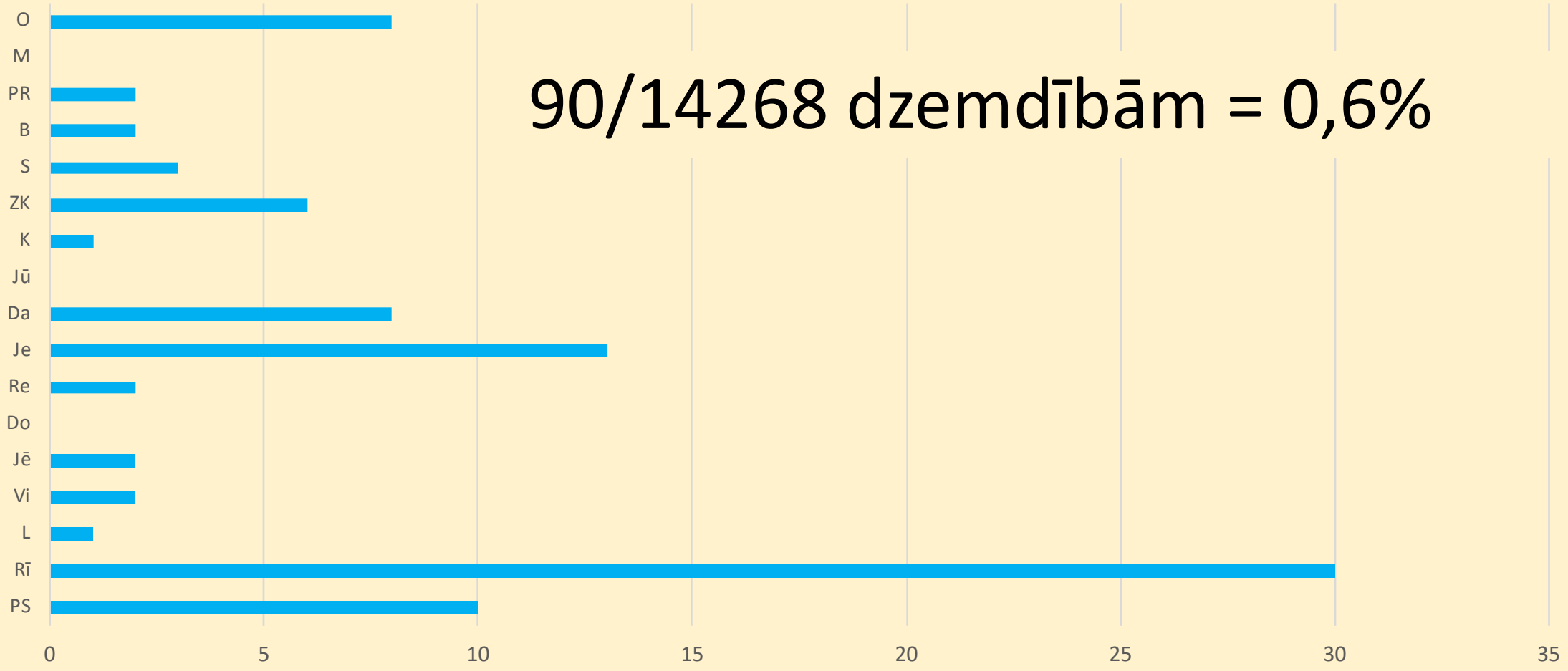

90/14268 dzemdībām = 0,6%

RSU studentes 2022.gadā *online* veiktās aptaujas rezultāti par epiziotomiju (E) dzemdībās

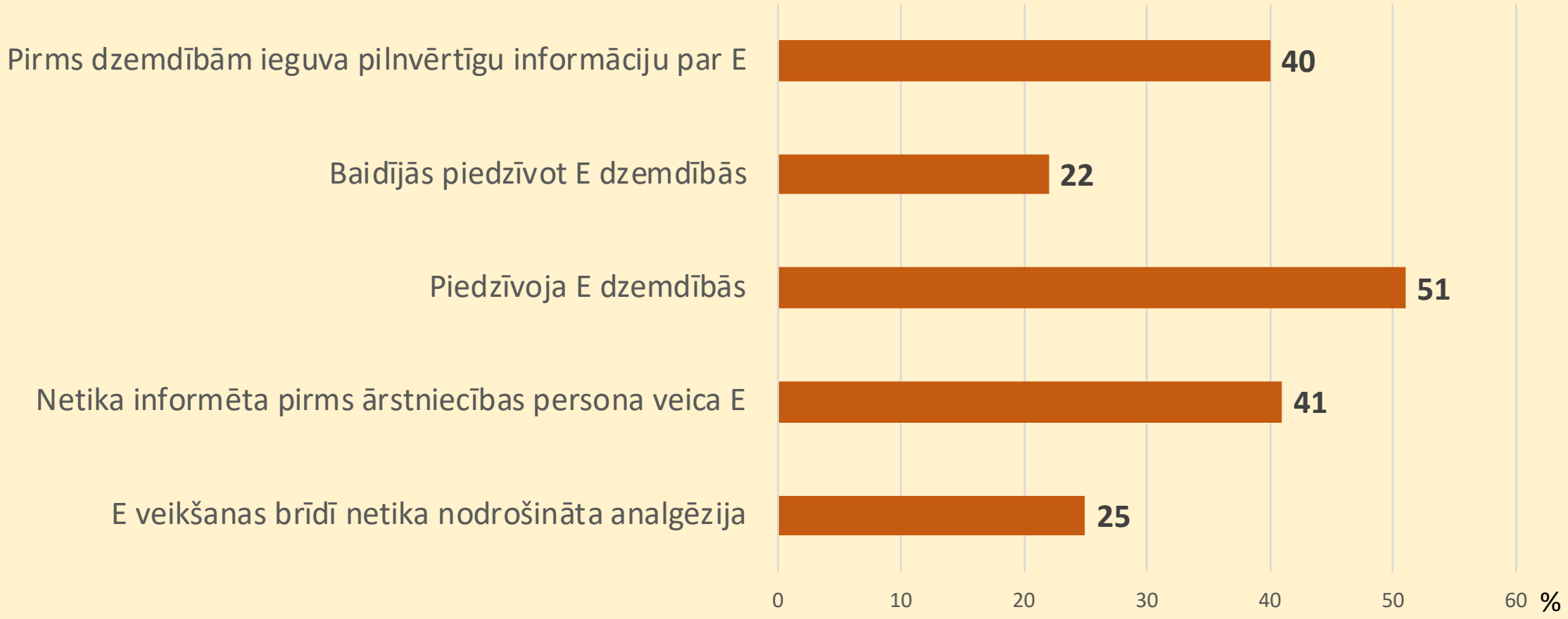

Epidurālā analgēzija dzemdībās (%) dzemdību nodaļās Latvijā 2023. gadā

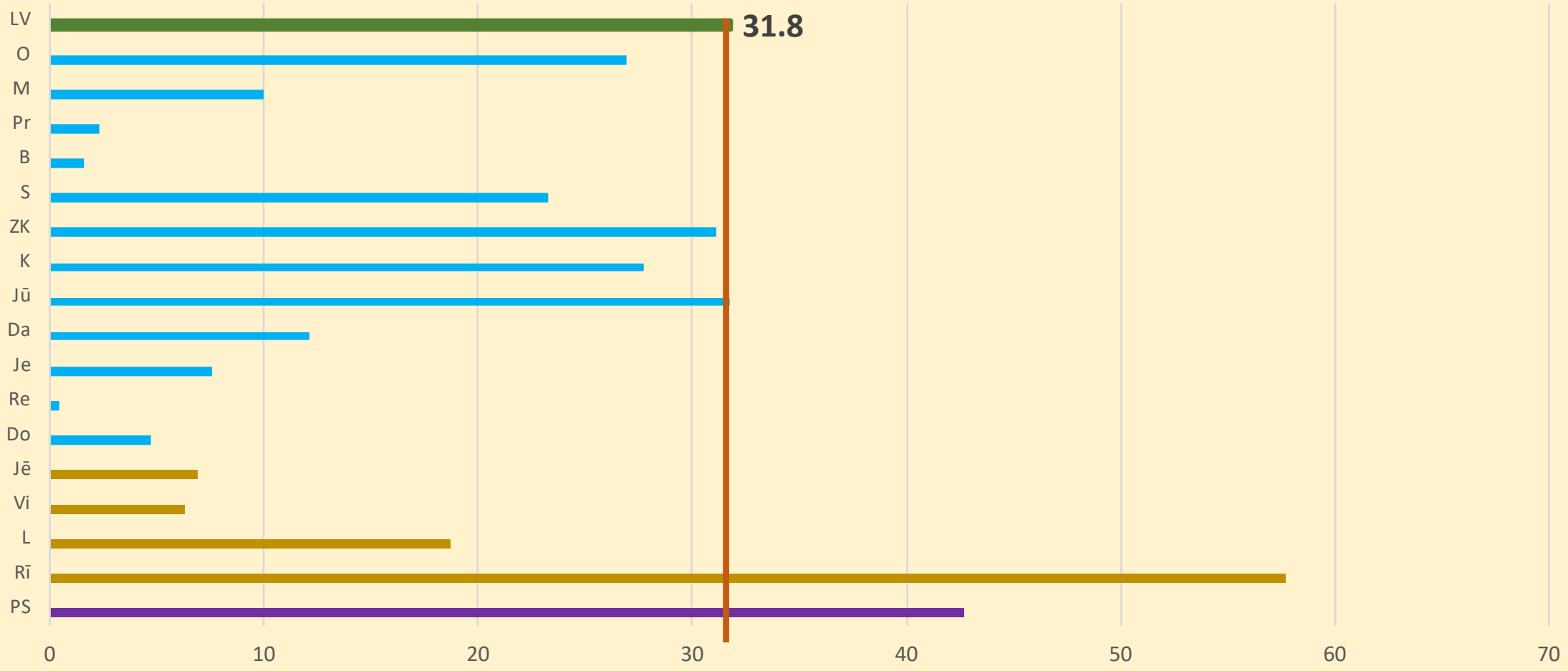

Dzemdību indukcija (%) dzemdību nodaļās

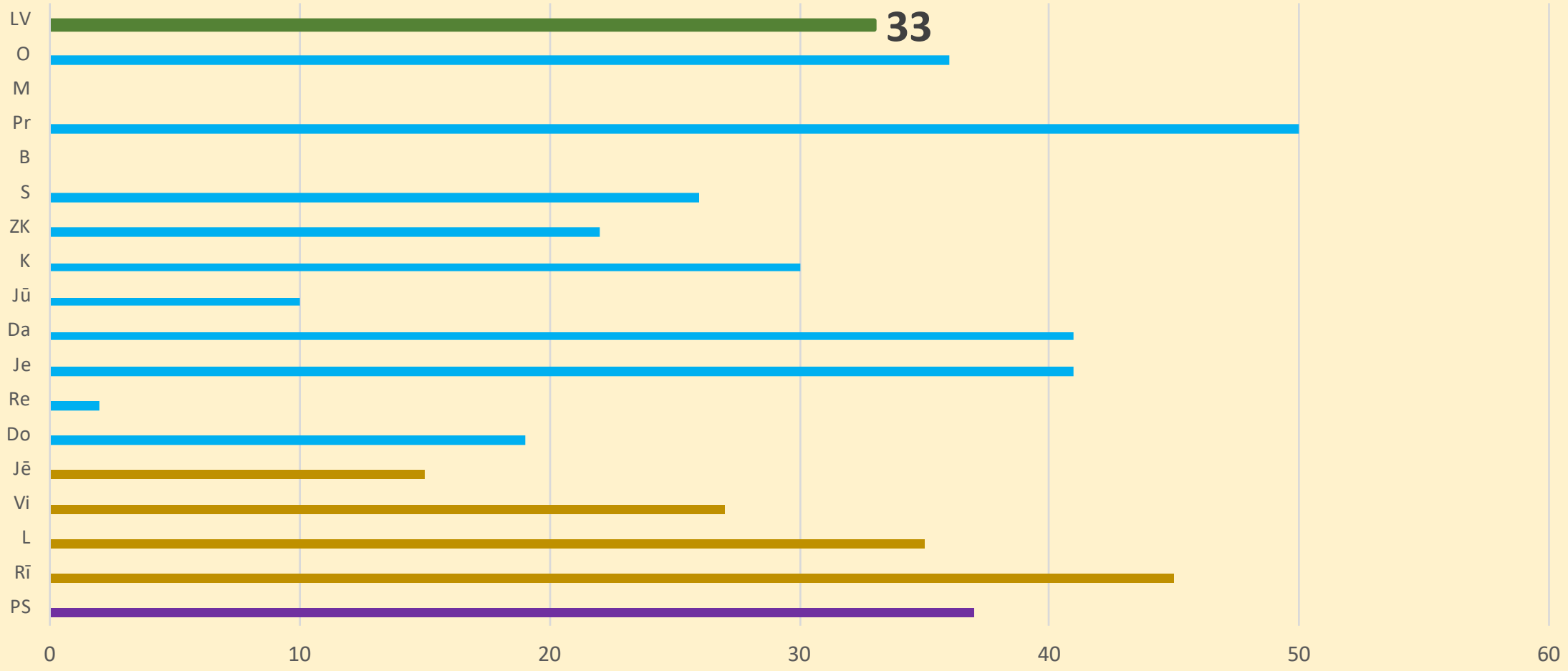

Perinatālā mirstība Latvijā (‰ jeb uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušiem bērniem)

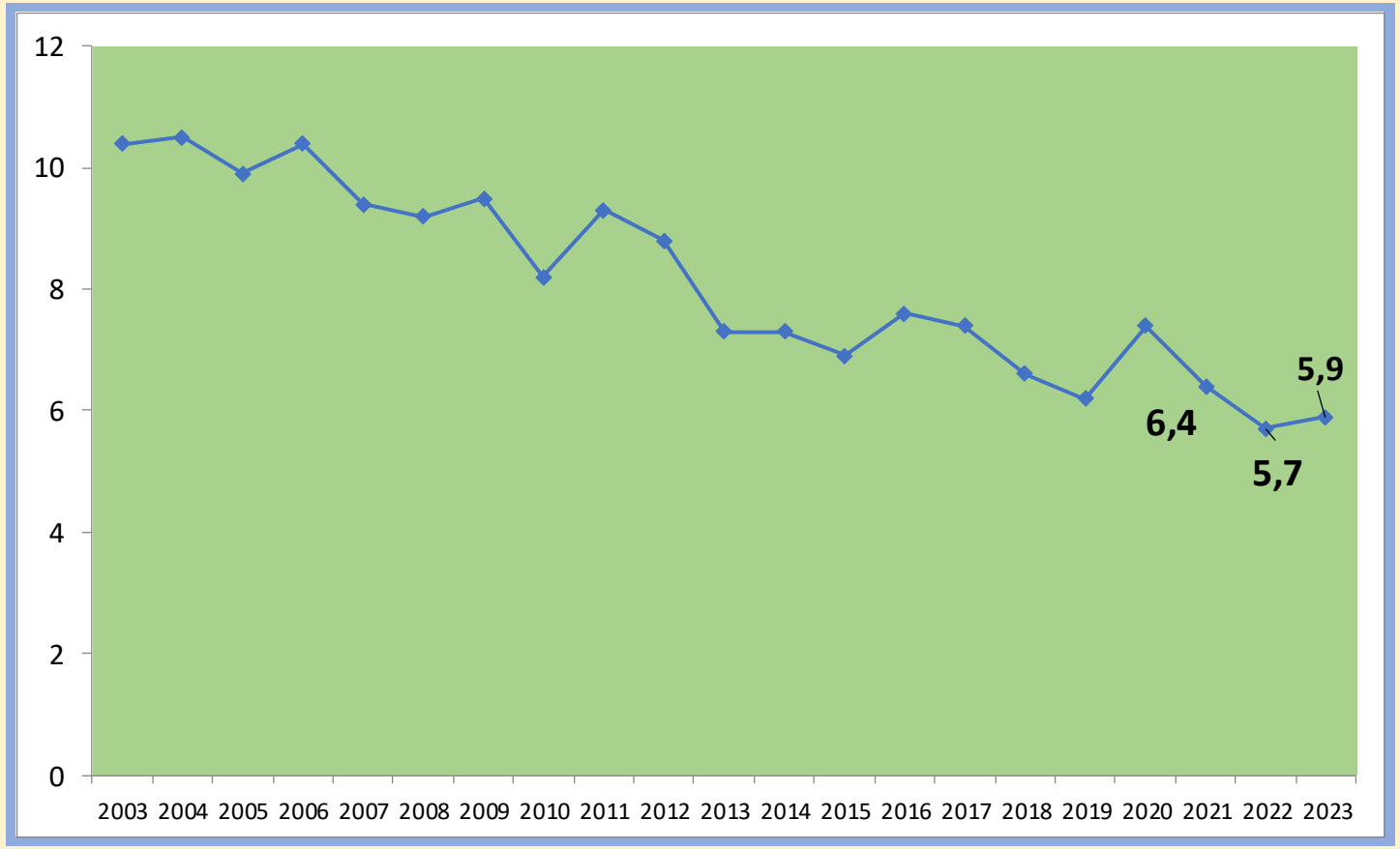

87 perinatālās mirstības gadījumi (+13 feticīdi)

73 nedzīvi dzimuši

14 miruši 0-6 dienās

Perinatālā mirstība ‰ Baltijas reģiona valstīs

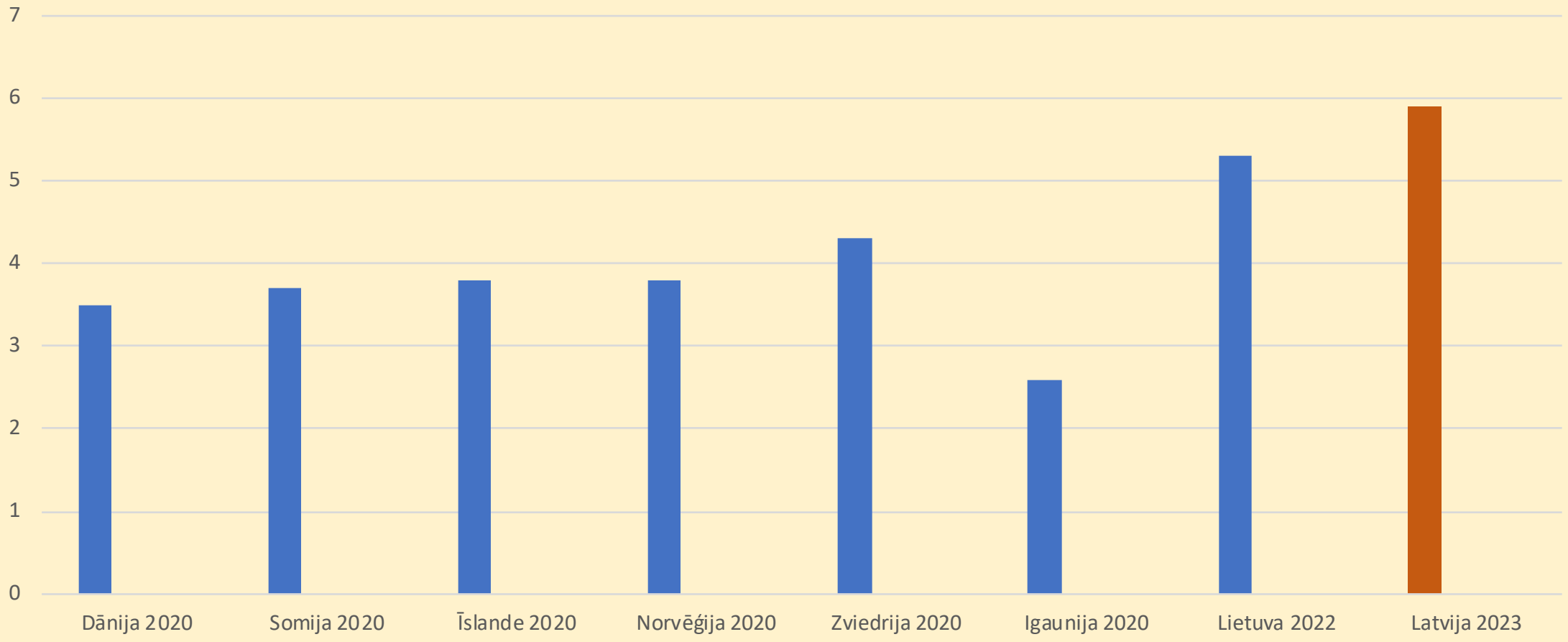

Priekšlaicīgi dzimušie un perinatālajā periodā bojā gājušie jaundzimušie svara grupās

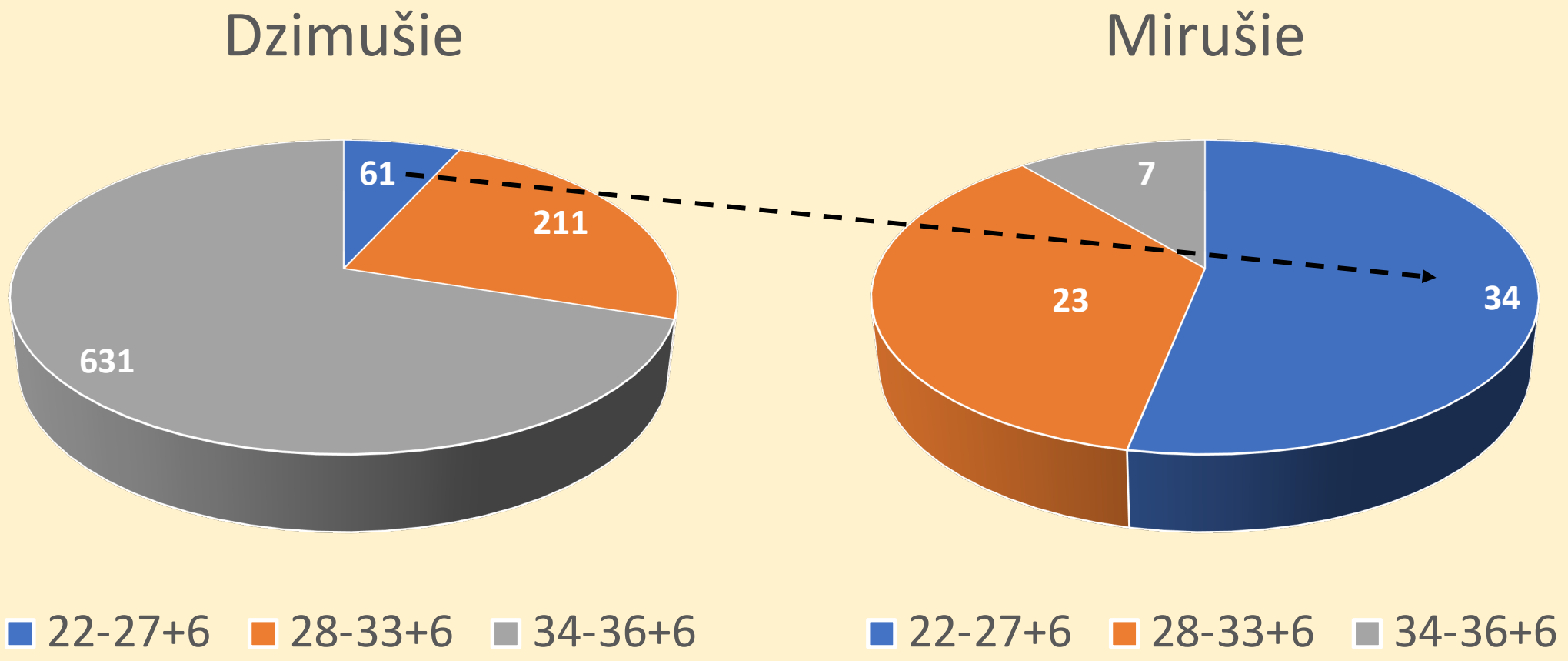

Priekšlaicīgi dzimušie un perinatālajā periodā bojā gājušie jaundzimušie svara grupās

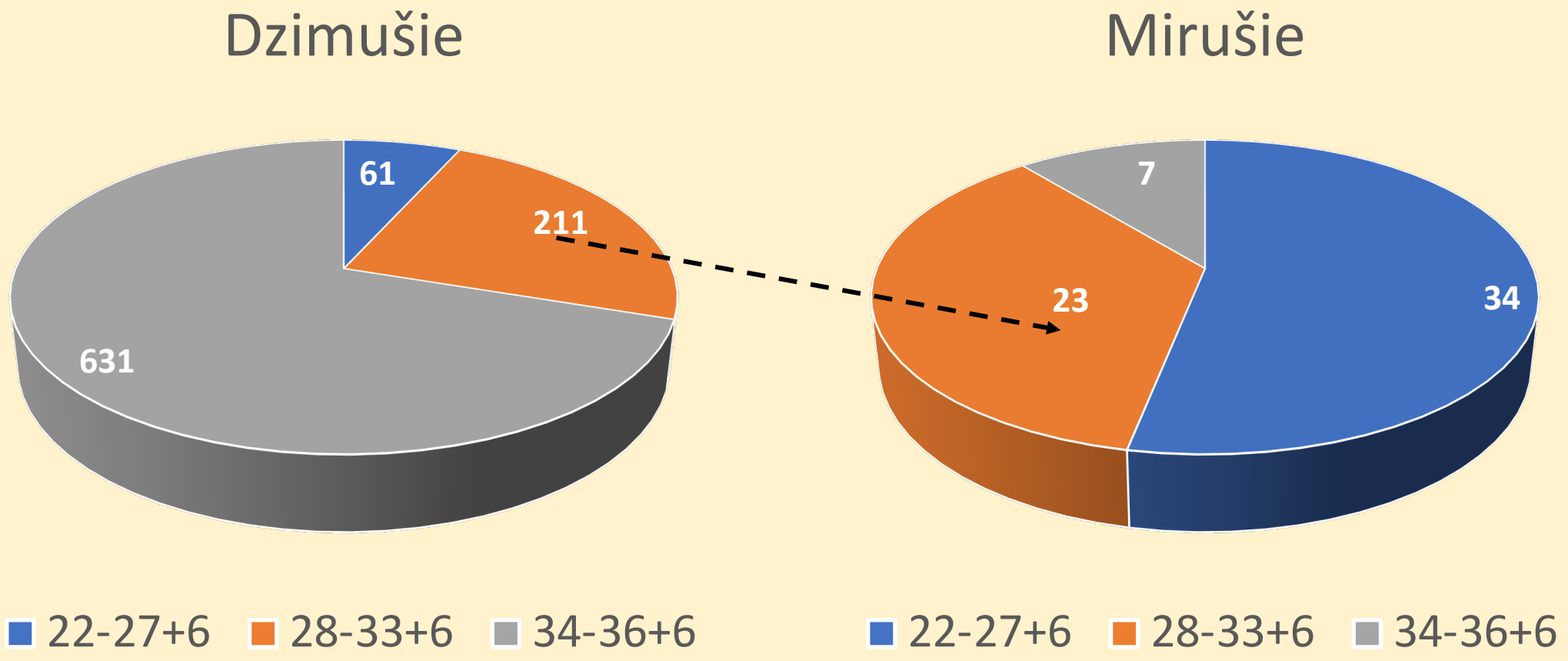

Priekšlaicīgi dzimušie un perinatālajā periodā bojā gājušie jaundzimušie svara grupās

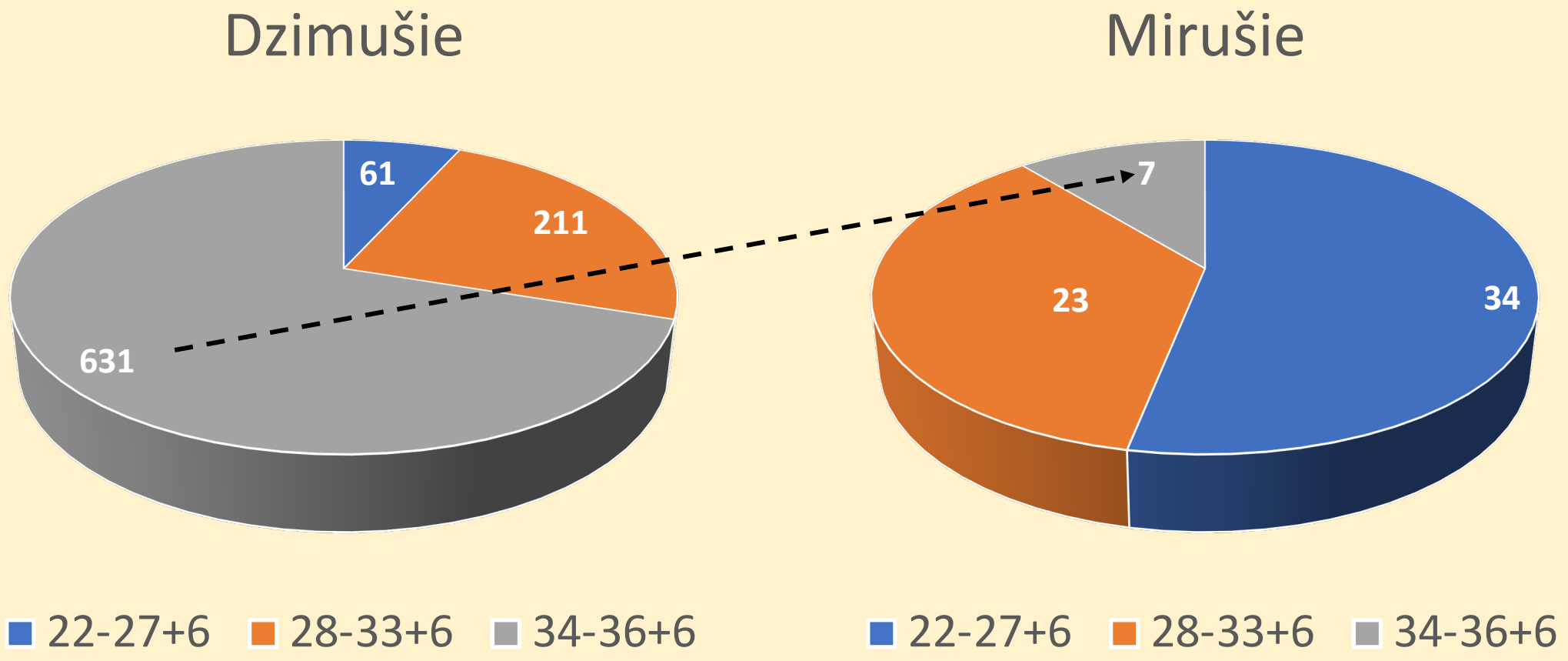

Veselības aprūpei ir jābūt:

- ✓ drošai
- ✓ efektīvai
- ✓ savlaicīgai
- ✓ taisnīgai
- ✓ vienlīdzīgai
- ✓ cilvēka centrētai

Svarīgākās dimensijas ir trīs:

- ✓ Aprūpes sniegšana
- ✓ Aprūpes pieredze
- ✓ Cilvēkresursu un fizisko resursu pieejamība

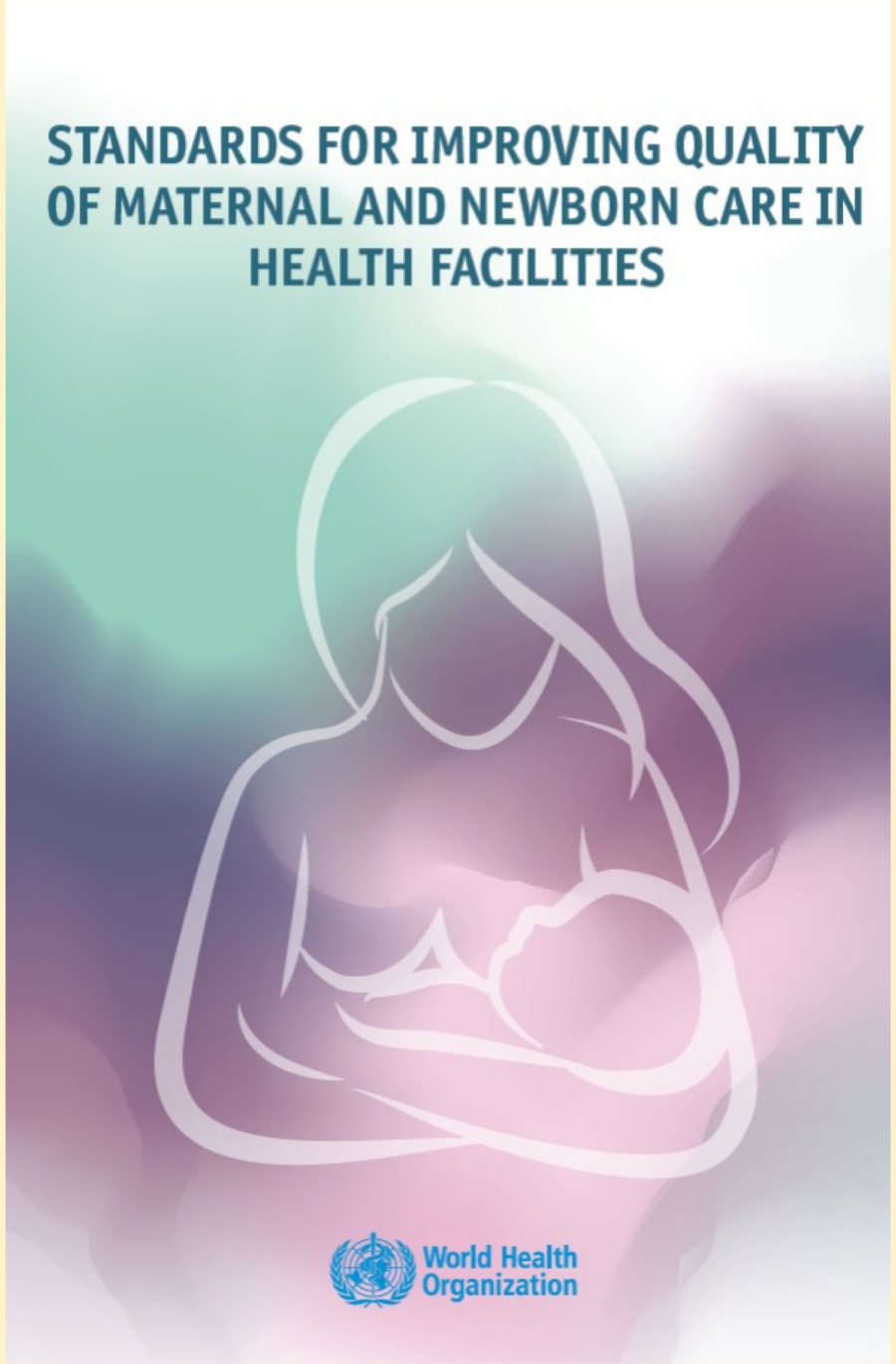

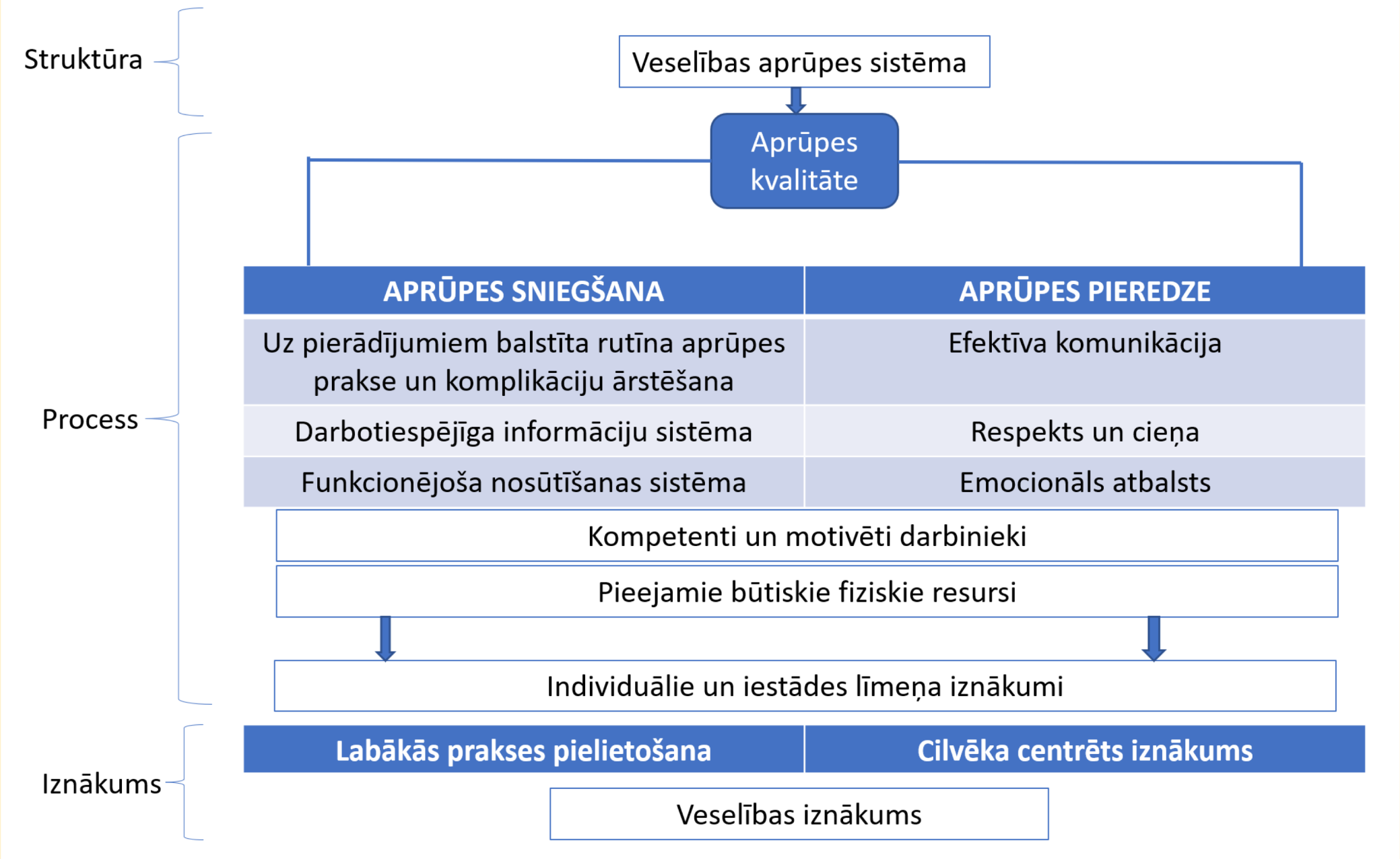
Struktūra
Veselības aprūpes sistēma
Aprūpes kvalitāte
Process
APRŪPES SNIEGŠANA
APRŪPES PIEREDZE
Uz pierādījumiem balstīta rutīna aprūpes prakse un komplikāciju ārstēšana
Efektīva komunikācija
Darbotiespējīga informāciju sistēma
Respekts un cieņa
Funkcionējoša nosūtīšanas sistēma
Emocionāls atbalsts
Kompetenti un motivēti darbinieki
Pieejamie būtiskie fiziskie resursi
Individuālie un iestādes līmeņa iznākumi
Iznākums
Labākās prakses pielietošana
Cilvēka centrēts iznākums
Veselības iznākums

7

"Kāpēc tu vēl nedzemdē? Tu aizņem vietu!" Saruna par dzemdību pieredzi

Dalīties ar savu sarežģīto un arī sāpīgo dzemdību pieredzi un kopīgi meklēt atbildi uz jautājumu "Uz kādu dzemdību pieredzi mums ir tiesības?" piekrita trīs sievietes: publiciste Santa Remere, gleznotāja Katrīna Gaile un kustību māksliniece Kristīne Brīniņa.

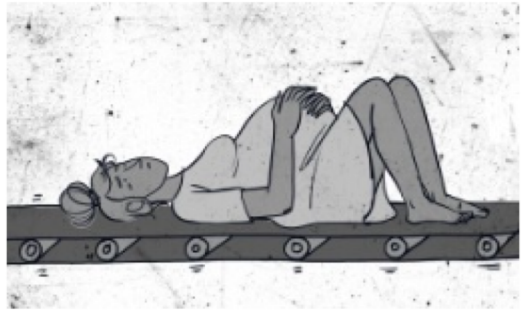

AR BĒRNIEM pirms 5 dienām

International Journal of GYNECOLOGY & OBSTETRICS

IMAGINE EURO Improving MAternal Newborn carE

SUPPLEMENT ARTICLE | Open Access

Women's perspectives on the quality of maternal and newborn care in childbirth during the COVID-19 pandemic in Latvia: Results from the IMAgiNE EURO study on 40 WHO standards-based quality measures

Elizabete Pumpure, Dārta Jakovicka, Ilaria Mariani, Agnija Vaska, Benedetta Covi, Emanuelle Pessa Valente, Gita Jansone-Šantare, Anna Regīna Knoka, Katrīna Dace Rezeberga, Marzia Lazzerini, the IMAgiNE EURO study group ... See few

First published: 18 December 2022 | https://doi.org/10.1002/ijgo.14461 |

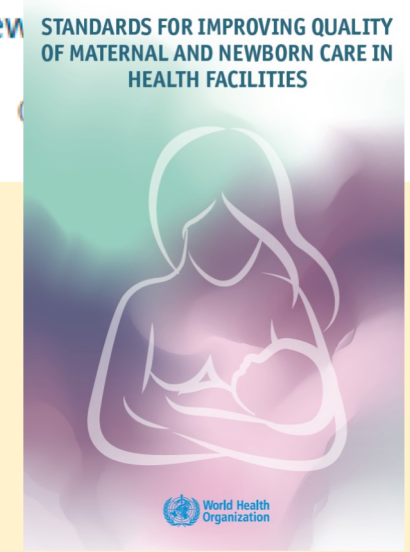

Lancet Reg Health Eur. 2022 Feb;13:100268. doi: 10.1016/j.lanepe.2021.100268. Epub 2021 Dec 24.

Quality of facility-based maternal and newborn care around the time of childbirth during the COVID-19 pandemic: online survey investigating maternal perspectives in 12 countries of the WHO European Region

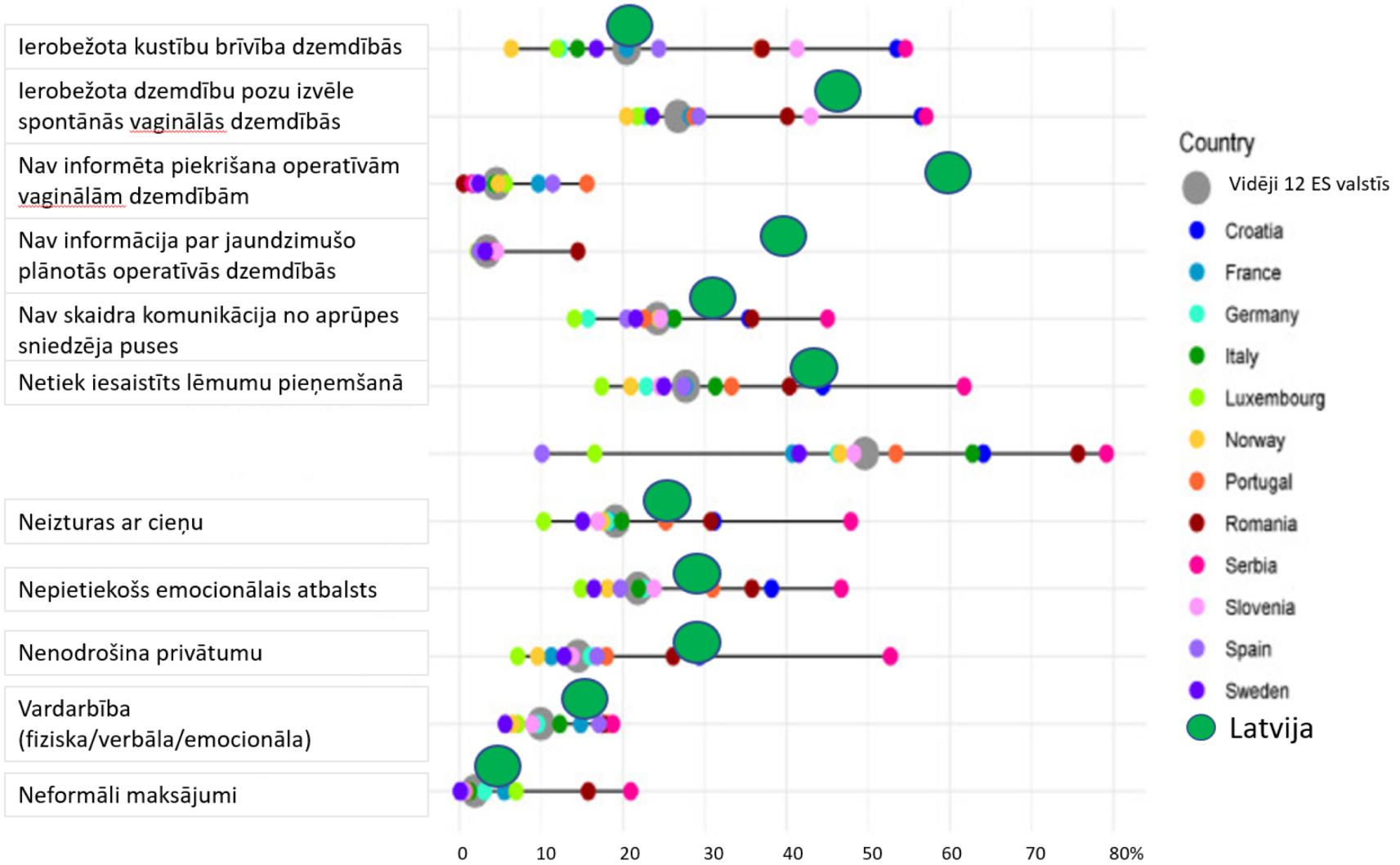

PVO pacientu aptauja pieejama arī Latvijā!

- Balstoties uz datiem, gan politikas veidotāji, gan iestāde var analizēt ne tikai medicīnisko sniegumu, bet arī pacientu pieredzi - iestādes vadība, lai saskatītu uzlabojumu nepieciešamību, politikas veidotāji, lai diferencētu samaksu atkarībā no pakalpojumu kvalitātes.
- Gan medicīnas iestādei kopumā, gan katram tās darbiniekam ir iespēja mainīt sava snieguma kultūru, tik ir jāizvirza šāds mērķis un uz to jātiecas.

Slimību profilakses un kontroles centrs

Pacientu ziņotie pieredzes mērījumi par situāciju dzemdību aprūpē Latvijā, 2023. gada pilotaptaujas dati

Pacientu drošības un veselības aprūpes kvalitātes pilnveides nodaļa

2024

Slimību profilakses un kontroles centrs

Respondentu skaits
386

56,2%
norāda, ka šajās dzemdībās dzima pirmais bērns

Rekomendācijas indekss* - 63

* (NPS – Net Promoter's Score) liecina par pacientu lojalitātes līmeni konkrētai ārstniecības iestādei

Aptaujas dalībnieku sadalījums pēc vecuma grupām, %

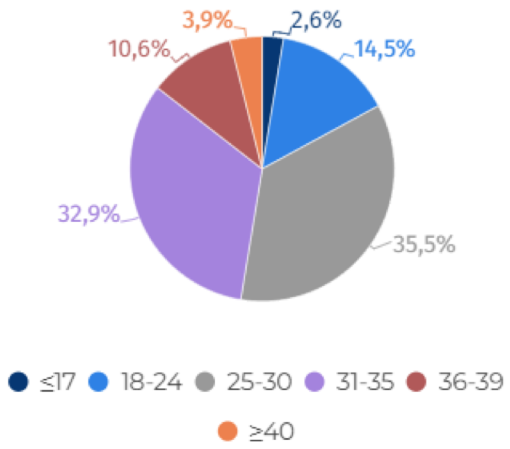

Aptaujas dalībnieku sadalījums pēc izglītības, %

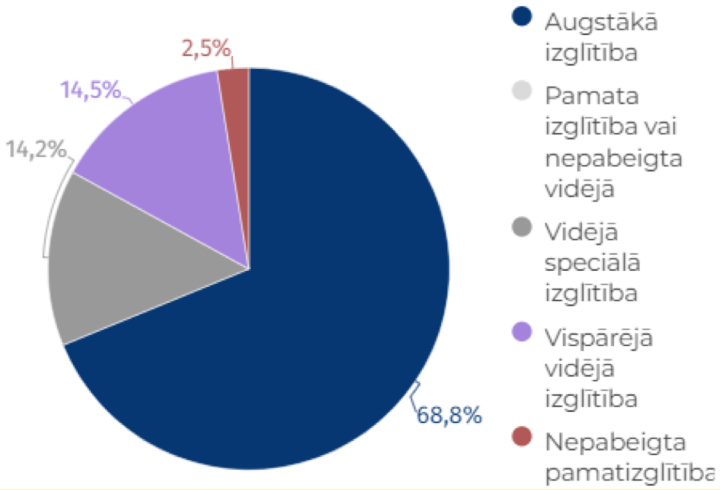

Dzemdību pieredzes vērtējums

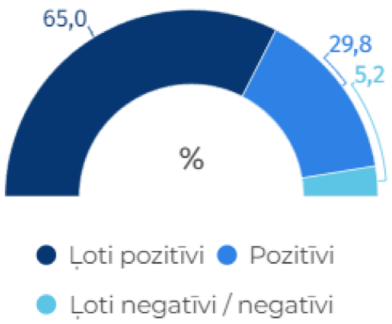

Slimību profilakses un kontroles centrs

Dzemdību veids

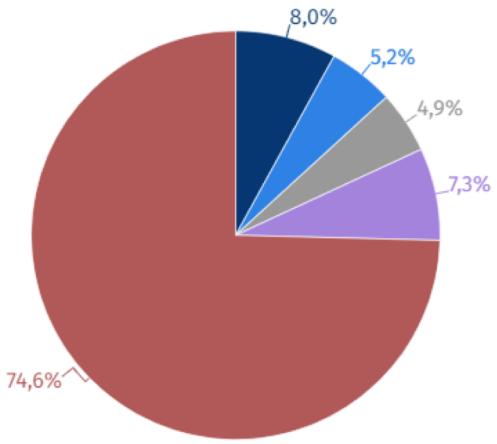

- Akūts ķeizargrieziens dzemdību laikā
- Akūts ķeizargrieziens pirms dzemdību darbības sākšanās
- Instrumentālas vaginālas dzemdības (ar vakuumekstrakciju vai stangām)
- Plānots vai izvēles ķeizargrieziens pirms dzemdību darbības sākšanās
- Spontānas vaginālas dzemdības

Dzemdību dati, %

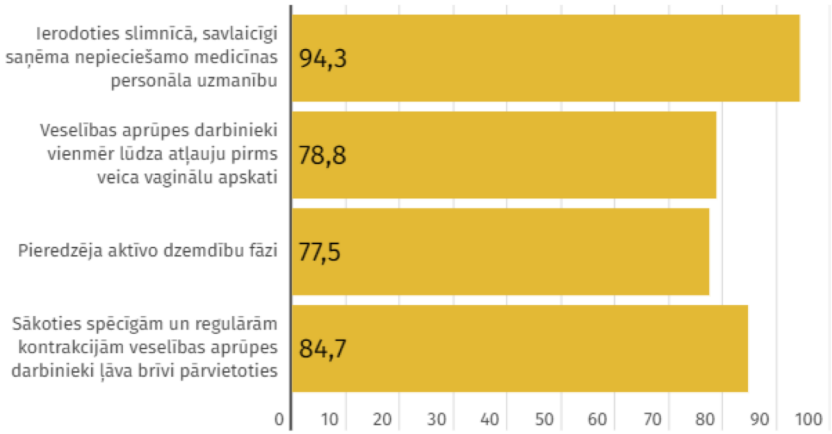

Vai veselības aprūpes darbinieki Jūs pilnībā iesaistīja saņemtajā aprūpes/ ārstēšanas izvēles procesā

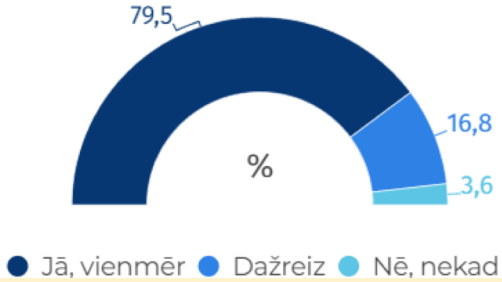

Vai veselības aprūpes darbinieki komunicēja skaidri un saprotami?

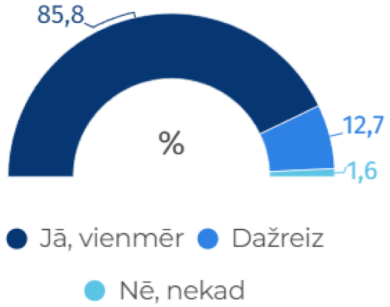

Cieņpilna attieksme, %

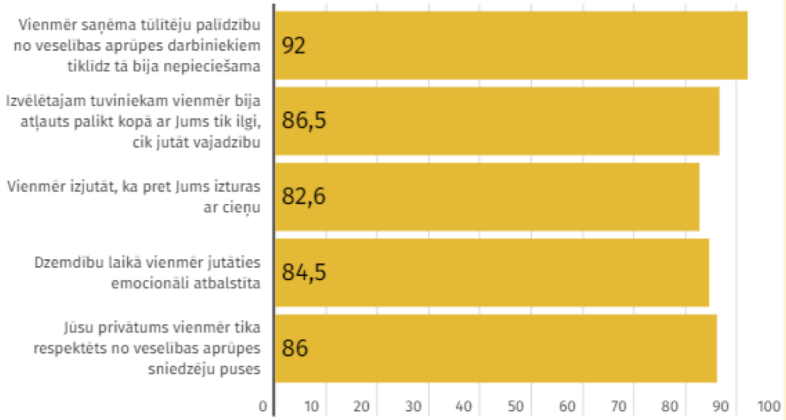

Slimību profilakses un kontroles centrs

Pēcdzemdību periods, %

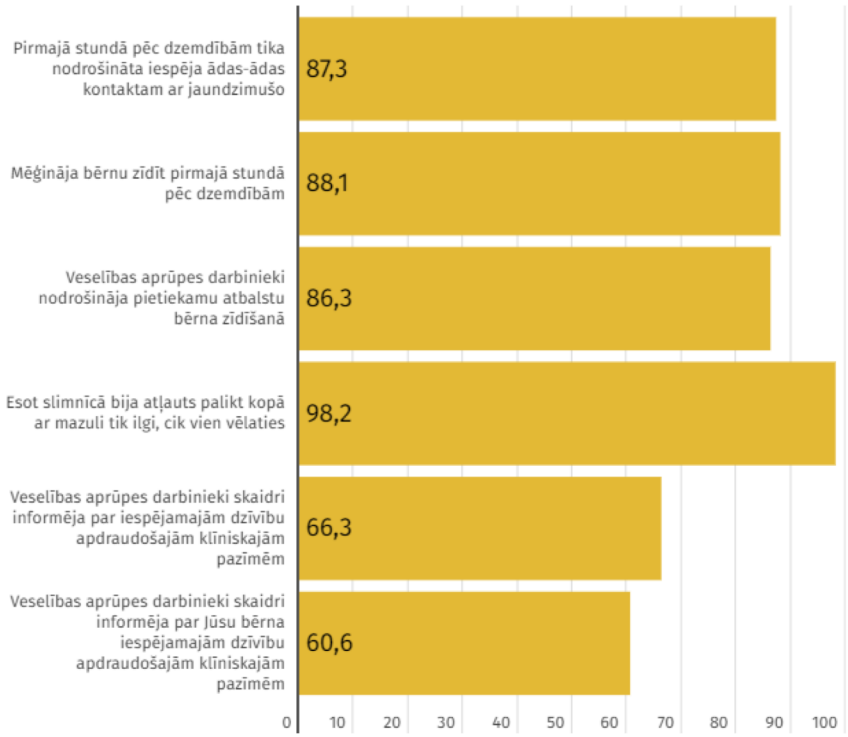

Aizvedot uz palātu, Jūsu bērns atradās:

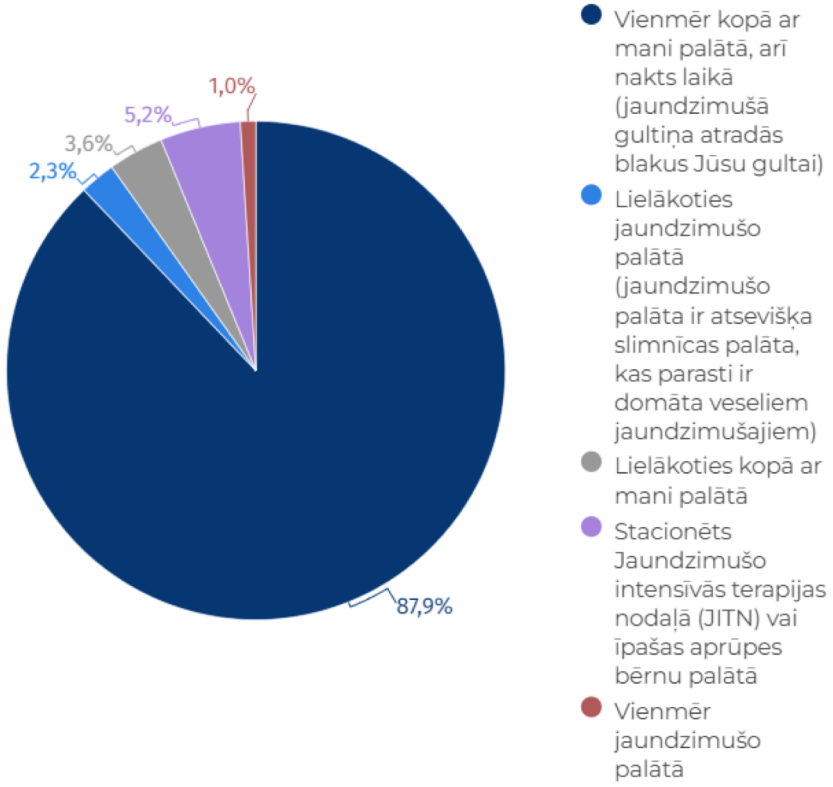

Slimību profilakses un kontroles centrs

Vaginālas spontānas dzemdības, n=288

Dzemdību pēdējā fāzē, kad mazulis pārvietojas uz leju pa dzemdību ceļiem un gatavojas piedzimt, vai Jūs varējāt brīvi izvēlēties sev ērtāko pozīciju?

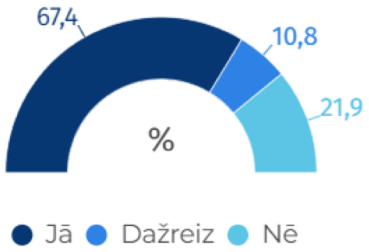

Vai dzemdību laikā veselības aprūpes darbinieki veica griezienu starpenē zināmu kā epiziotomija?

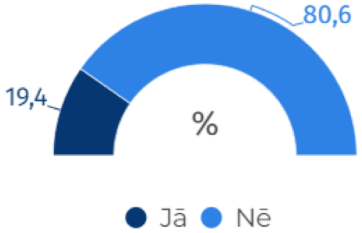

Vaginālas instrumentālas dzemdības, n=19

Vai veselības aprūpes darbinieki pirms vakuumekstrakcijas veikšanas un/vai stangu izmantošanas pavaicāja Jūsu piekrišanu (arī mutiska piekrišana ir pieņemama)?

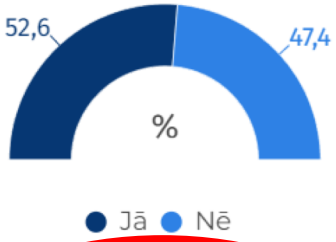

Vai dzemdību laikā veselības aprūpes darbinieki ar plaukstām/rokām izdarīja spiedienu uz Jūsu vēderu, lai palīdzētu bērnam piedzimt?

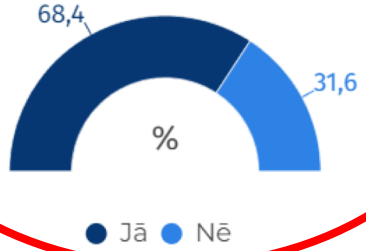

Ķeizargrieziena dzemdības, n=79

Tiklīdz Jūsu bērns bija piedzimis (kamēr vēl atradāties operāciju zālē), vai Jūs tikāt informēta par viņa/viņas veselības stāvokli?

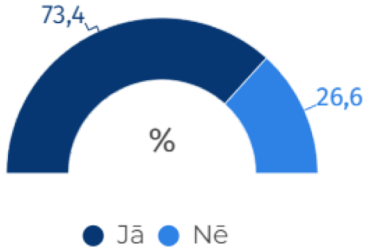

Vai Jūs jutāt, ka saņēmāt nepieciešamo palīdzību sāpju mazināšanai pēc ķeizargrieziena?

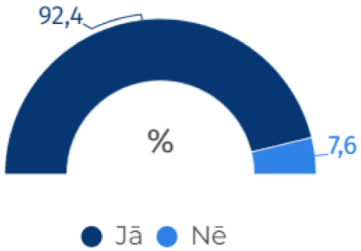

Vakuumekstrakcija % dzemdību nodaļās 2023.gadā

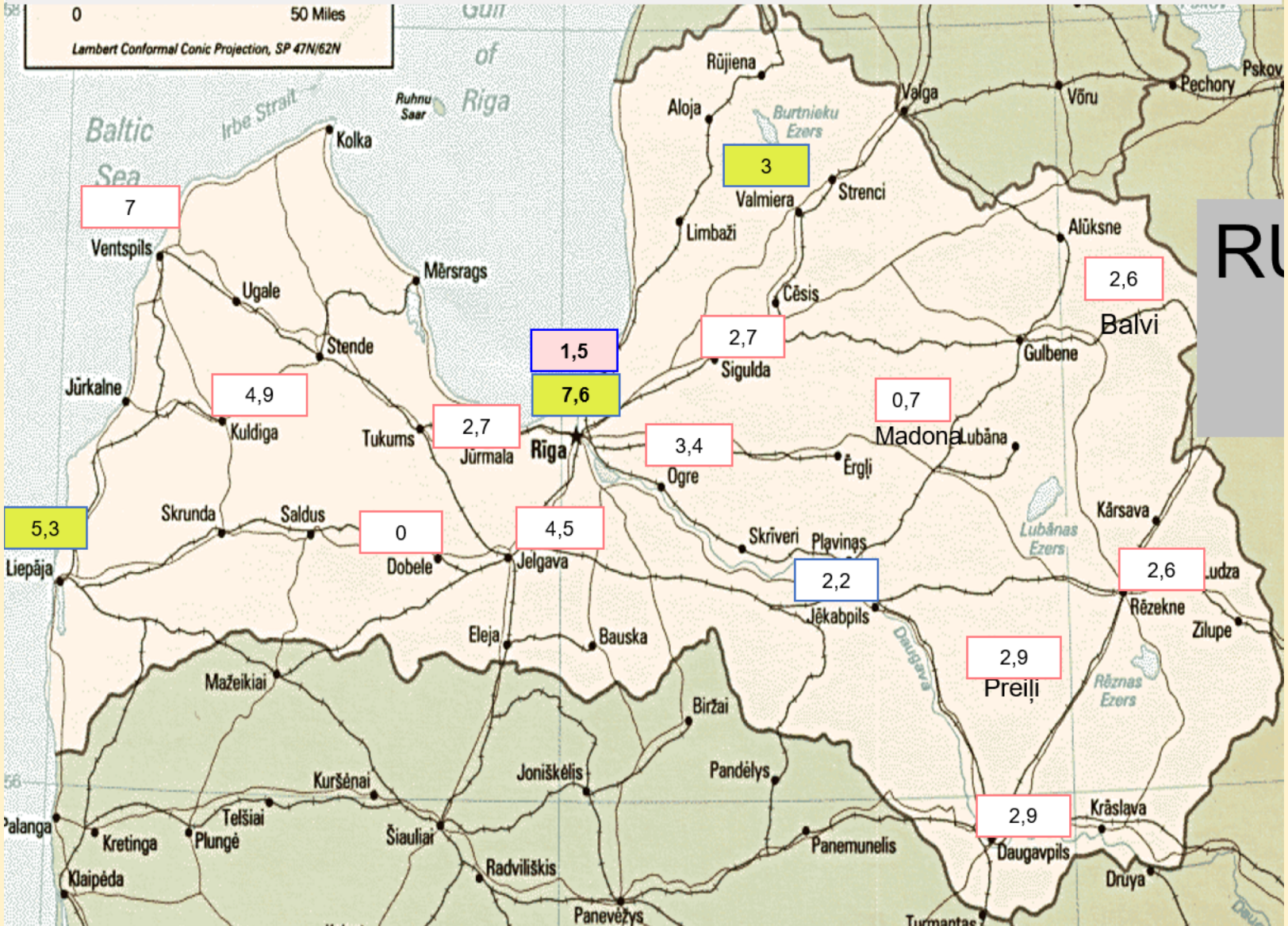

Slimību profilakses un kontroles centrs

Fiziskās un psihoemocionālās vides novērtējums

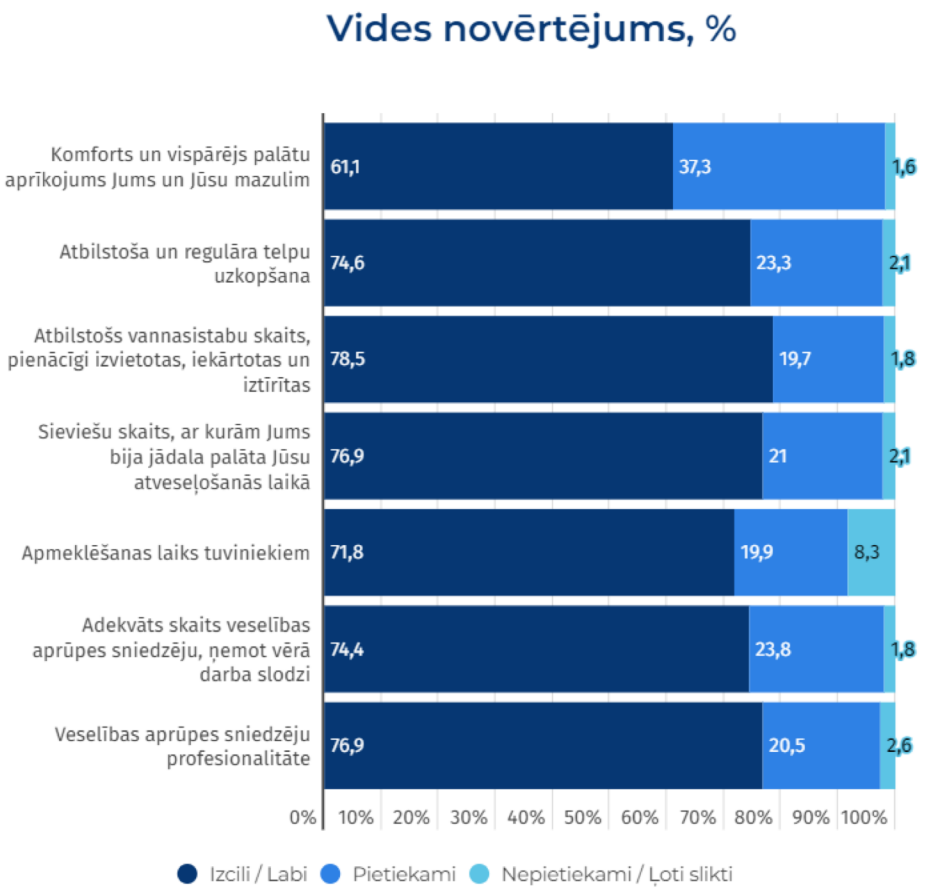

Pacientu komentāri un ieteikumi par dzemdību aprūpes kvalitāti

	Ieteikumi / komentāri
Informācija / Izpratne	Pietrūkst viegli uztveramas informācijas.
	Sniegt saprotamu informāciju par dzemdību procesu, izmeklējumiem.
	Māmiņām kuras piedzīvo priekšlaicīgas dzemdības būtu nepieciešama vairāk informācija par notiekošo un lielāks atbalsts no personāla.
	Tiek saņemta pretrunīga informāciju no dažādām vecmātēm saistībā ar zīdīšanu un bērna kopšanu.
	Atšķirīgi ārstu viedokļi par ķeizargriezienu, ierosinātām dzemdībām, kas rada neizpratni un stresu.
	Atšķirīgas izpratnes ārstam un pacientam par āda-āda kontakts.
	Neuztvert pacientu sūdzības vieglprātīgi, kā kaut kādu čīkstēšanu, bet ieklausīties un savlaicīgi veikt nepieciešamos izmeklējumus.
	Sniegt vairāk informāciju par to, kas un kad tiks darīts, lai mazinātu satraukumu.
	Vairāk ieklausīties pacientos.

Pacientu komentāri un ieteikumi par dzemdību aprūpes kvalitāti

	Ieteikumi / komentāri
Krūts zīdīšana	Saņemt padomus par zīdīšanu.
	Nepieciešams būtu slimnīcā zīdīšanas speciālists.
	Vairāk atbalstu krūts zīdīšanā.
	Medicīnas personāls nav ieinteresēts, lai palīdzētu ar zīdīšanas jautājumiem.
Saziņa / Attieksme	Personāls neiepazīstina ar sevi.
	Medicīnas personāls rīkojas profesionāli, taču neiepazīstina ar sevi, nepaskaidro veiktās darbības.
	Vairāk iejūtības.
	Svarīgs ir atbalsts un sarunas.
	Iejūtīgāku attieksmi.
	Pēcdzemdību periodā nepieciešams lielāks atbalsts.
Fiziskā vide	Maigāku nakts apgaismojumu pie gultas.
	Neērtas gultas, matracis.

Skats dinamikā: pacientu pieredze

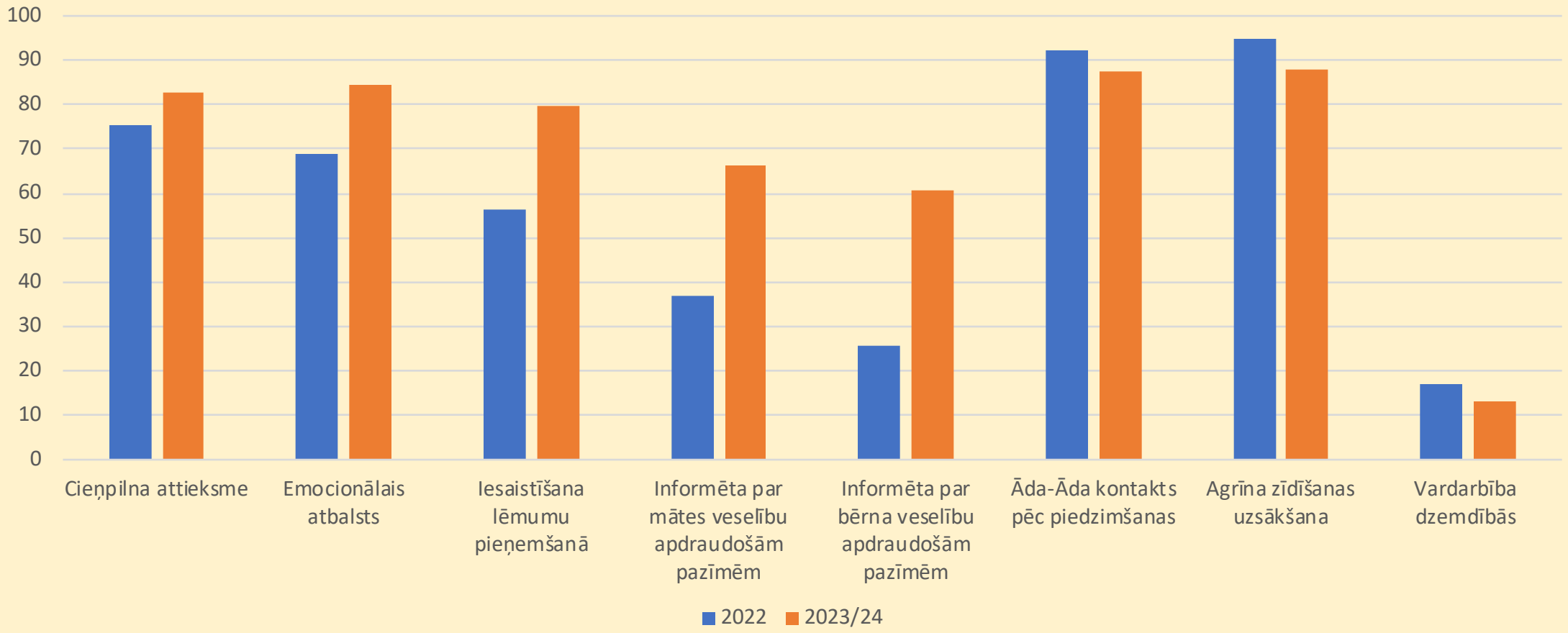

Izaicinājumi 2024.gadā

- Uzkrāt ticamus datus, jo datu analīze sniedz informāciju par nepieciešamiem uzlabojumiem, kalpo iestādes snieguma salīdzināšanai
- Mātes un perinatālās saslimstības un mirstības analīze
- Digitalizācija – E nosūtījumi / izraksti / izmeklējumu attēli un protokoli / klīniskās analīzes
- Pacientu pieredzes lomas pieaugums
- Antenatālās aprūpes snieguma uzlabošana > apmācības programma būs pieejama no rudens

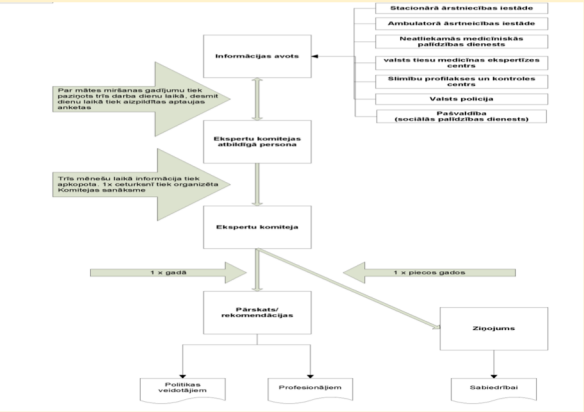

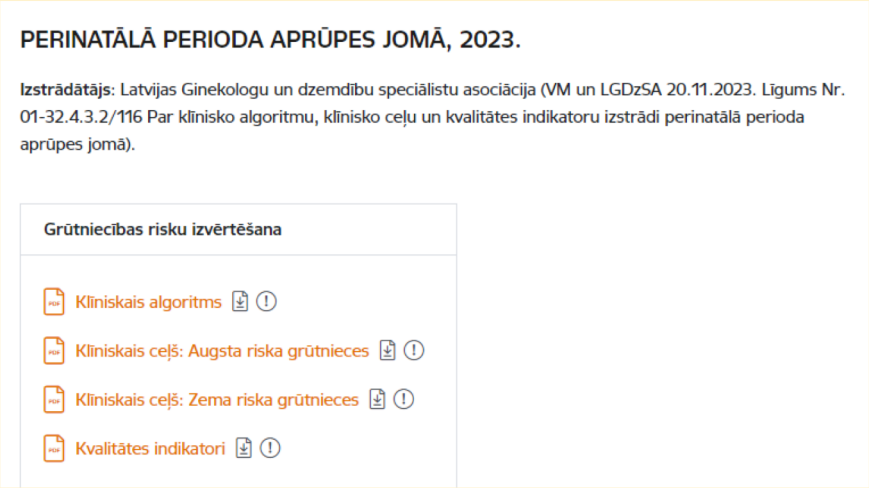

PERINATĀLĀ PERIODA APRŪPES JOMĀ, 2023.

Izstrādātājs: Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija (VM un LGDzSA 20.11.2023. Līgums Nr. 01-32.4.3.2/116 Par klīnisko algoritmu, klīnisko ceļu un kvalitātes indikatoru izstrādi perinatālā perioda aprūpes jomā).

Grūtniecības risku izvērtēšana

- Klīniskais algoritms
- Klīniskais ceļš: Augsta riska grūtnieces
- Klīniskais ceļš: Zema riska grūtnieces
- Kvalitātes indikatori

Paldies par darbu!